

זו יש לו לכהן בה היתר הסקה. לפי שחמץ בפסח מותר בהנאה, כרבי יוסי הגלילי. ואף שהוא מחויב בביעורו, יכול הוא להנות ממנו תוך כדי ביעורו. שהרי אם רצה הכהן, מבערו על ידי שמריצה לפניו כלבו. או שמסיקה תחת תבשילו.

אמר אביי: רבי אליעזר בן יעקב ורבי לב-ב עקיבא ורבי יוחנן בן נורי, כולוהו סבירא להו: חמץ בפסח אסור בהנאה! שהרי פטרו רבי אליעזר בן יעקב ורבי עקיבא את האוכל תרומת חמץ בפסח מתשלומין ומדמי עצים, משום שאין לו דמים. אלמא, אסור הוא בהנאה ואינו ראוי לכלום⁽¹⁾.

ואף רבי יוחנן בן נורי שמחייב, מודה שהוא אסור בהנאה. אלא דבהא פליגי. דרבי עקיבא סבר: האוכל תרומה בשוגג לפי דמים משלם! וכל שאין לתרומה דמים, אין בה חיוב תשלומין.

ורבי יוחנן בן נורי סבר: לפי מדה הוא משלם! ואף בתרומה שאין לה דמים נוהג חיוב זה. לפי שאינו בא אלא לכפר על עוון אכילת התרומה.

והוינן בה: פשיטא דהכי סבירא להו כל הני תנאי. ומה אתא אביי לאשמועינן?

ומשנינן: מהו דתימא, רבי יוחנן בן נורי נמי כרבי עקיבא סבירא ליה במאי דאמר "לפי

ואף מדמי עצים הוא פטור. לפי שאף משום גזל אין לחייבו. שהרי אין לו לחמץ דמים — דברי רבי אליעזר בן יעקב.

ורבי אלעזר חסמא מחייב את האוכל תרומת חמץ בפסח בתשלומין.

אמר לו רבי אליעזר בן יעקב לרבי אלעזר חסמא: אף אם אינך מודה לדרשה האמורה, מכל מקום הוא פטור מטעם אחר. שהרי וכי מה הנאה יש לו לכהן בה [בתרומת החמץ]? וכיון דאינה ראויה לכלום, אין לה דמים, ואין לו מה לשלם.

אמר לו רבי אלעזר חסמא לרבי אליעזר בן יעקב: וכי מה הנאה יש לו לאוכל תרומה טמאה בשאר ימות השנה? ואפילו הכי הרי הוא משלם את תמורתה. והוא הדין לאוכל תרומת חמץ בפסח.

אמר לו רבי אליעזר בן יעקב: לא ראייה היא מהתם. משום דאם אמרת באוכל תרומה טמאה בשאר ימות השנה, שאף על פי שאין לו לכהן בה היתר אכילה הרי הוא משלם, אין זה אלא משום שיש לו בה לכל הפחות היתר הסקה. אבל האם תאמר כן אף בזו [בתרומת חמץ], שאין לו בה לא היתר אכילה ולא היתר הסקה? ומאחר ואין לה דמים כלל, אין לו מה לשלם.

אמר לו רבי אלעזר חסמא: אף בתרומת חמץ

הטעמים כתובים בתוספות לקמן לג א.

1. ואף דאמרינן לעיל גבי הקדש, דיש לו דמים בפסח, משום דהוא גורם לממון לאחר הפסח, שאני הקדש דמותר להשהותו עד אחר הפסח. שהרי אין מי שעובר עליו ב"בל יראה". אבל

דחמץ אסור בהנאה, בשום גוונא אין החמץ נעשה תרומה. וממעטינן ליה מ"תתן לו" דכתיב בתרומה. ואי אסורה בהנאה, לא שייך בה נתינה. מהרש"ל.

והמהרש"א כתב, דמ"ונתן לכהן את הקודש" דכתיב גבי תשלומי תרומה, ממעטינן לה. ושני

אבא שאול אומר: אינו חייב עד שיהיה בו [בתרומה] שוה פרוטה.

ומפרשין: מאי טעמא דתנא קמא? — משום דאמר קרא בדין זה, "ואיש כי יאכל קדש בשגגה". ושיעור אכילה הוא בכזית.

ואבא שאול מאי טעמא דאינו מחייב אלא בשוה פרוטה? — משום דאמר קרא, "ונתן לכהן את הקדש". ואין "נתינה" בפחות משה פרוטה⁽²⁾.

והוינן בה: ואירך [אבא שאול], נמי יש לו למילף מהא דכתיב "כי יאכל", דשיעורו בכזית?

ומשנינן: ההוא "יאכל", לא להכי אתא. אלא למעט, "יאכל" — פרט למזיק הוא דאתא. שאין חיוב זה נוהג אלא באוכל תרומה. אבל מזיק תרומה אינו חייב לכהן אלא קרן בלבד, כשאר מזיק חולין.

ותו הוינן: ותנא קמא נמי יש לו למילף מהא דכתיב "ונתן", דשיעורו בפרוטה.

דמים משלם". והתם [בתרומת חמץ] היינו טעמא דקא מחייב בתשלומין, הוא משום דסבר לה כרבי יוסי הגלילי, דאמר "חמץ בפסח מותר בהנאה", ושפיר יש לו לחמץ דמים. קא משמע לן אביי, דלא משום כן מחייב רבי יוחנן בן נורי. אלא משום דסבר "לפי מדה משלם".

ושוב הוינן: ואימא, דהכי נמי דסבר דרבי יוחנן בן נורי כרבי יוסי הגלילי. ומנא ליה לאביי דסבר "לפי מדה משלם".

ומשנינן: ליכא למימר הכי. משום דאם כן, נהדר ליה רבי יוחנן בן נורי לרבי עקיבא [ששאלו "וכי מה הנאה יש לו בה"], וישיב לו דחמץ בפסח מותר בהנאה. כי היכי דמהדר ליה רבי אלעזר חסמא לרבי אליעזר בן יעקב! ומדלא השיבו כן, שמע מינה דלא משום כן הוא מחייב.

תנו רבנן: זר האוכל כזית תרומה [בכל ימות השנה] בשוגג, משלם קרן וחומש! שדי בשיעור זה כדי לחייבו. והוא ככל איסורי אכילה שבתורה, ששיעורן בכזית.

מוקמינן לה כרבי נחוניא בן הקנה דפטר משום "קים ליה בדרבה מינה", הא לצאת ידי שמים חייב.

2. ודוקא נתינה דכתיב לגבי תשלומין בעי פרוטה. אבל בעלמא אשכחנא אף נתינה בפחות משה פרוטה. וכגון בהפרשת תרומה, דכתיב בה "נתן לו". ואפילו הכי קיימא לן, דחטה אחת פוטרת את כל הכרי. תוספות.

וצריך עיון, הא תשלומי תרומה נמי כפרה הם, ולא חיוב תשלומים ממוני. קובץ שיעורים. והמהר"ם חלאווה כתב, דאף בתרומה אינו

תרומה, דחמץ גמור של ישראל הוא, אין לו דמים. לפי שאסור להשהותו עד אחר הפסח. מהר"ם חלאווה.

והקשה הפני יהושע אמאי לא מוקמינן לה כרבי יהושע, דסבירא ליה לקמן [מו א] שאין הישראל עובר עליו, משום דטובת הנאה אינה ממון, ולא אמרינן "הואיל". ונעמיד בתרומה שיעורין לא הגיעה ליד כהן.

ותירץ הצ"ח, דאי לא בא ליד כהן בין כך לא שייך חיוב ופטור בידי אדם. שהרי הוא ממון שאין לו תובעין. ובהכרח דאיירי לענין חיוב לצאת ידי שמים. ואם כן תקשה סיפא. דאף אי

פרוטה. ואפילו הכי, כיון דלית ביה כזית, אין בו חיוב תשלומי תרומה. דהא "אכילה" כתיב בה. ואינו חייב אלא מדין גולן בעלמא. לפיכך, הוא משלם את הקרן, ואינו משלם את החומש.

אמר רבנן קמיה דרב פפא: הא ברייתא, דלא כאבא שאול היא. דאי כאבא שאול, האמר דבשוה פרוטה תליא. וכיון שיש בה בתרומה שוה פרוטה, הרי הוא משלם קרן וחומש על אכילתה, אף על גב דלית ביה כזית.

אמר להו רב פפא: אפילו תימא דכאבא שאול היא, נמי לא קשיא. דלא בא אבא שאול להחמיר על דברי תנא קמא, ולחייב אף בפחות מכזית. אלא בא להקל. דלא סגי בכזית לחייבו, אלא אם כן יש בו נמי שוה פרוטה, ותרתי בעי! כזית בעינן משום דכתיב "יאכל". ופרוטה בעינן משום דכתיב "ונתן".

ותמהינן: ומי בעי אבא שאול תרתי, גם

ומשנינן: ההוא "ונתן" לאו להכי אתא. אלא מיבעי ליה למידרש, דדוקא האוכל דבר הראוי להיות קדש מתחייב! אבל דבר שאין חלה עליו קדושת תרומה, כגון חמץ בפסח, אין נוהג בו דין תשלומי תרומה⁽³⁾. ואף "נתן" דכתיב ברישא דקרא, נכתב משום סופו.

תנו רבנן: האוכל תרומה פחות מכזית אינו חייב בדין תשלומי תרומה, אלא חייב משום גזל בלבד. לפיכך, הרי הוא משלם את הקרן, ואינו משלם את החומש.

והוינן בה: היכי דמי? — אי דלית ביה שוה פרוטה, קרן נמי לא לישלם! שהרי אף גולן אינו מתחייב על פחות מפרוטה⁽⁴⁾.

ואי דאית בה בתרומה שוה פרוטה אף שאין בה כזית, וכגון בשני בצורת שהפירות יקרים הרבה, חומש נמי לישלם, כדין תשלומי תרומה.

ומשנינן: לעולם איירי בדאית בה שוה

משלם. והקשה עליו הראב"ד, דאם כן יוכרח דמתניתין כרבי יוסי הגלילי. ולמה ליה לאוקמא למתניתין דלא כהלכתא.

ולהנ"ל אתי שפיר. דאם לא נוקי למתניתין כרבי יוסי הגלילי, נוכרח להעמידה כאבא שאול, דפליג על תנא קמא דמעט האוכל תרומת חמץ בפסח. ושוב תהיה מתניתין דלא כהלכתא. צ"ח.

4. והמהר"ם חלאווה דייק מזה, דלרבנן בעינן תרתי, פרוטה וכזית. ולפי זה, למאי דסבר רב פפא דאף לאבא שאול בעינן תרתי, לא פליגי כלל. אלא בא אבא שאול לפרש את דברי תנא קמא.

מקיים מצות נתינה משוה פרוטה. ולא מהני אלא להתיר את הטבל.

מיהו תוספות אזלו לשיטתם לקמן לג א, דכל דאין בו נתינה, לא חל בו שם תרומה אף לפטור את הכרי. ולכך שפיר הקשו מהא דחטה אחת פטורת את הכרי. שפת אמת.

3. מיהו מתניתין אתי שפיר אף לרבנן. ואף דלדידהו האוכל תרומת חמץ בפסח פטור, הא מוקמינן לה כרבי יוסי הגלילי. ולדידיה, דוקא אם הפריש חמץ שלא היה לו שעת הכושר, לא חל בו שם תרומה. ושפיר איכא לאוקמא למתניתין, בחמץ שהיה לו שעת הכושר.

ובזה ניחא מה שפסק הרמב"ם, דלפי דמים

וחומר הוא פטור מקרבן. ומה שאר מצות התורה שחייב בהן כרת במזיד, ואפילו הכי פוטר בהן הכתוב את המזיד מקרבן — מעילה שאין בה כרת על זדונה, אינו דין שפטר בה מקרבן את המזיד.

לא קל וחומר הוא. משום דאיכא למיפרך, אם אמרת בשאר מצוות שאין חייב קרבן על זדונן, הלא הוא משום קולתם, שכן לא חייב הכתוב בהן מיתה בידי שמים, אלא כרת. אבל האם תאמר כן אף במעילה במזיד, שחייב בה מיתה בידי שמים?! ודלמא מיתה בידי שמים חמורה יותר מכרת. וכיון דמעילה חמורה יותר משאר מצוות, דלמא מביאים קרבן אף על זדונה.

לכך, תלמוד לומר במעילה: "בשגגה", פרט למזיד שפטור מקרבן.

ואמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב חייה בר אבין: דברי תנא זה תמוהים הם. דמעיקרא עביד קל וחומר משאר מצות למעילה. אלמא אית ליה, דאלימא ליה כרת דאיכא בשאר מצוות, יותר ממיתה בידי שמים דאיכא במעילה. ולבסוף קאמר, דמעילה חמורה טפי. אלמא, אלימא ליה מיתה בידי שמים יותר מכרת.

ואמר ליה רב חייה בר אבין: לעולם כרת אלימא טפי ממיתה בידי שמים. והא דפריך לקל וחומר, וקאמר דמעילה חמורה משאר מצות, הכי קאמר: לא אם אמרת בשאר

כזית וגם פרוטה? והא תנן: אבא שאול אומר: האוכל את התרומה שיש בו שוה פרוטה, חייב בתשלומין. והאוכל את שאין בו שוה פרוטה, אינו חייב בתשלומין.

אמרו לו חכמים: לא אמרו שיעור שוה פרוטה, אלא לענין מעילה בלבד. שאין חיוב מעילה בפחות משוה פרוטה, משום דלא כתיב בה "אכילה"⁽⁵⁾. אבל לענין חיוב תשלומי תרומה, אינו חייב עד שיהא בו כזית.

ומדהשיבוהו חכמים "עד שיהא בו כזית", משמע שבאו להקל. ואבא שאול לא מצריך כזית, אלא סגי ליה בפרוטה. דהא אם איתא דאבא שאול בא להקל, ואינו מחייב אלא בדאיכא גם כזית וגם פרוטה, ואמרו לו חכמים דסגי בכזית, לא היה להם להשיבו בלשון הזה. אלא "כיון שיש בו כזית" מיבעי ליה [להם] להשיבו.

ומסקינן: תיובתא היא על דברי רב פפא!

ואף רב פפא הדר ביה מדבריו, וחזר לומר, דלאבא שאול לא בעינן כזית, אלא סגי בפרוטה.

דתניא: כתיב במעילה "נפש כי תמעול מעל וחטאה בשגגה מקדשי ה'". פרט למי שמעל במזיד שאינו חייב קרבן מעילה.

ולמה צריך הכתוב למעטו? והלא מדין קל

הלכה כד.

5. מיהו נראה, דהמועל באכילה חייב נמי בכזית, אף כשאין בו שוה פרוטה. דלהכי אהני גזירה

ויעוין ברש"ש שדחה ראייה זו. וכתב, דלא קאמר "אי דלית בה פרוטה קרן נמי לא לשלם" אלא משום דקאי על פחות מכזית. ויעוין בכסף משנה פרק י מהלכות תרומות

והיונן בה: מאי טעמא דרבי, ומנא ליה דחייב מיתה?

ואמר רבי אבהו: משום דגמר בגזירה שוה, "חטא" "חטא" מאכילת תרומה(1). דכתיב באכילת תרומה "לא ישאו עליו חטא". וכתיב במעילה "וחטאה בשגגה". מה התם, בזר שאכל תרומה במזיד, הרי הוא במיתה — מדסמיך קרא ד"וכל זר לא יאכל קדש", להא דכתיב "ומתו בו כי יחללוהו" — אף המזיד במעילה של הנאת הקדש(2), הרי הוא במיתה.

ואסיקו רבה ורב ששת לפירכתם: ומינה ילפינן נמי, דאין חיוב מיתה במעילת מזיד בפחות מכזית. שהרי כל מקור חיוב מיתה במעילה הוא מתרומה. הלכך, מה תרומה אין חייבים עליה מיתה אלא באכילת כזית, אף מעילה אין בה מיתה אלא במועל בכזית(3).

ואם כן, ליכא לפרש בדברי הבריייתא, דמעילה חמורה משאר מצות, בכך שיש בה

מצות [איסורים] שאין מביאים קרבן על זדונן, שכן קלות הן בכך שלא חייב העובר בהן אפילו מיתה הקלה באם אכל מהם פחות מכזית. אבל האם תאמר כן אף במעילה החמורה, בכך שחייב העובר בה מיתה אף בפחות מכזית?!

ואמר ליה רב נחמן בר יצחק: תנוח דעתך, לפי שהנחת את דעתי!

ואמר ליה רב חייא בר אבין: מאי ניהותא יש לך מדברי? והרי התירוץ שאמרתי אינו ברור כלל. דהא רבה ורב ששת שדו ביה נרגא [השליכו בו מקל, כלומר, הפריכוהו].

וטענו: והרי סבר תנא דהאי ברייתא, דהמזיד במעילה חייב מיתה. ומאן הוא התנא דשמעית ליה דאמר דמי שהזיד במעילה, הרי הוא במיתה? — הלא רבי הוא.

וכדתניא: הזיד במעילה — רבי אומר: הרי הוא במיתה!

וחכמים אומרים: אינו אלא באזהרה!

אליה גם מעילה של אכילה, משום "דון מינה ואוקי באתרה". ודוקא לרבי דיליף מינה חיוב מיתה, בהכרח דשיעורה בכזית.

ויש לומר, דרבנן בהכרח לית להו "דון מינה ואוקי באתרה". דאם לא כן, למה הוצרכו לפטור מעילת אכילה ממיתה, משום מיעוטא ד"מתו בו"? מהרש"א. ויעוין ברש"ש.

2. רש"י. ומשמע דאף במעילה של הנאה איכא מיתה. אבל תוספות כתבו, דדוקא מעילה דאכילה ילפינן מתרומה, דחייבים עליה מיתה. אבל בשאר הנאות ליכא אלא אזהרה.

3. ואם תאמר, הרי אית ליה לרבי כללא ד"דון מינה ואוקי באתרה". ולמה לא נימא כן אף הכא

שוה מאכילת תרומה, המובאת להלן. אבל מהירושלמי והרמב"ם לא נראה כן. רש"ש.

1. ואף חכמים מודים לגזירה שוה זו. ולמדים ממנה כמה וכמה דינים, כדאיתא במעילה. אבל לא לענין מיתה. משום דכתיב בתרומה "ומתו בו", וממעטינן "בו", ולא במעילה. רש"י.

ולפי זה הקשו תוספות, למה דוקא לרבי יהודה דרשינן לגזירה שוה זו, לחייב מעילה דוקא בכזית. והלא אף לחכמים יש לומר כן. ואמאי אמרו לעיל "לא אמרו שוה פרוטה אלא לענין מעילה בלבד".

ולכאורה למאי דכתבו הם עצמם [יעוין בהערה 2], לא קשה מידי. שהרי מעילה של הנאה ודאי שיעורה בפרוטה. ולכך יש להשוות

כל שעה פרק שני פסחים

לג

צ"א א מיי" ס"א מהל' מעילה הלכה ג :
צ"ב ב מיי" ס"א מהל' תרומות הלכה ט :

הויד בהגלת קדש שנגנבה מעילה : ר' אומר **בנימס** . כדמפרש גמר חטא חטא הכהת קדש מאכילת תרומה כתיב הכא וחתמה בצנבה וכתוב בתרומה לא יטאו עליו חטא ומתו בו וגו' (ויקרא כג) ו**חכ"א באוהרה** . רבנן נמי אית להו גזירה שזה דר' דהא עיקר מילתא דמעילה בהא גזירה שזה תורה אור

[פסוקין] פ"ג

גמרי בפרק חמישי דמעילה (דף יח) צרייתא גבי פגס ונהנה ונדבר שפגס נהנה ונחלוש מן הקרקע ובשליח שעשה שליחותו כל הני מתרומה גמרי צה ואוהרה נמי מתרומה גמרי מה אכילת תרומה הזכיר דכתיב (ח) לא יחל קודש אף הגלת הקדש דמעילה הזכיר ומיהו מיתה לא גמרינן מינה כדמפרשי רבנן טעמייהו צכסהלרין דמיטע רחמנא בתרומה ומתו בו והאי בו מיטעוהו בו ולא במעילה וכן עיקר : מאי טעמא דרבי גרסינן : ומינה . היינו נרגא כלומר וכיון דמייתה מהכא נפקא לן על כרחין הכי תילף ומינה מה תרומה מיתה הכתובה בה אכילתה כתובה דהוא כזית אף מעילה אין מיתה עד לאכילת כזית וליכא למימר דתנא הכי תאמר במעילה שחייב בה מיתה בפחות מזכית : ומתקין לה גרסינן : **ומתקין לה רב פפא** . להני דשדו ביה נרגא : **מאי דרבי** . בתרומה כרבנן דפלגי דלדבא שאלו סבירא ליה דבעו כזית בתרומה דילמא כדבא שאלו סבירא ליה ושפיר מני למילף מינה מיתה במעילה דהיא צבשה פרוטה מתרומה אפילו לפחות מזכית : **מר צביה דרבנא** אמר . הוא מתניתא דלעיל דבשואל אכילתו צבי מדרש' והכי קאמר סיפא לא אס אמרת בשאר מלות שכן לא חייב בהן קרבן בשוגג (ב) שאין מתכוין לאותה מלאכה כשוגג שמתכוין לאותה מלאכה : **שם נחמון לחמור את הפגוש** . שפגוש מתכוין לדבר המותר וחתך את המחובר שאפילו בשבת פטור דמלאכת מחשבת בעינן שיתכוין למחבת מחובר ומיהו שגג בשבת שאינו יודע שהוא שבת או אינו יודע שהמלאכה זו אסורה : **האמר במעילה שם נחמון כו' שמעל** . כגון היו כחן

[קדושין] פ"ג
פסוקין פ"ג
זכמים מה
תורה ג
מעילה יח

הגהות ה"ב

(ח) רש"י ר"ה וזכמים וכו' הזכיר דכתיב וכל זר לא יחלנו (ב) ר"ה מר דכיה כו' בשוגג כפולין מתכוין :

שם כה :

נחמון כה : תרומות פ"ג מ"ב נחמון פט .

גליון הש"ס

תוס' ד"ה תתן לו : דלגן תנאי דחברי חמון כהנא י"ט לענין דלכאורה גמרי דלכאורה כלל דהא אין יכול לקרות שם תרומה דלחברי כהנא' לאו דרבי הוי כדלמתינן : צ"ד דרבי' שפ"י כהנא כו' וי' כרייתו דף כ"ט פ"ג :

ומינה

מה תרומה כזית . אע"ג דבסוף כל הדימיר (זכמים אה) ובפרק בתרא דמנחות (דף קו.) איכא למ"ד דרבי סבר דזון מינה ואוקי בצלמיה הכא אין לומר דאוקי בצלמיה מה מעילה דמזון שזה פרוטה אף מעילה דלכילה כן דהא לכילה דהקדש מאכילה דתרומה יליף והיאך יהיה בו מיתה אם לא כשיעור אכילת תרומה דבשאר נהנה ליכא מיתה אלא אכילה אפילו לרבי דומיא דתרומה ואם תאמר אמאי אין מפרש לא אם אמרת בשאר מלות שאלו חייב מיתה עד דהוי כזית כדדי אכילת פגס תאמר במעילה דלפי' בעינן כזית הא תנן בפרק הנהנה (מעילה יח) : לירף את המעילה אפי' לזמן מרובה וי"ל דליכא נמי למיפרך דליף מתרומה שלא ילטרף : **אף** מעילה כזית . תימה לר"י דהכא משמע דמאן דיליף חטא חטא סבירא ליה דמעילה כזית כמו תרומה וכלהו אית לה גזירה שזה דפירך הנהנה (ע"ב דף ע"ג) יליף מעילה מתרומה למילי טובא ורבנן לא פליגי ארבי אלא לענין מיתה משום דכתיב צו ולא במעילה ואם כן מ"ט דרבנן דלעיל דחמרי לא אמר שזה פרוטה אלא לענין מעילה אבל בתרומה עד שיהא בו כזית : **נתכוין לחתוך את הפגוש** וחתך את המחובר . ר"ת מפרש נחמל שזה מחובר דלי נתכוון לחתוך תלוש זה וחתך מחובר אחר מאי איריא נתכוון לתלוש אפילו נתכוון לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר פטור הואיל ולא איתעבידל' מחשבתו דתנאי צהדיא בפרק ספק אכל (כרייתו כ') היו לפניו שתי גרות ונתכוון לכבות את זו וכבה את זו פטור : **נתכוין** לו ולא לאורו . אורי' דלח אינטיריך' למידרש מלו אלא לר' יוסי הגלילי דחית ליה חמון מותר בהגלה ד'להנך תנאי דלחרי חמון בהגלה נפקא לן מוגתן לכהן את הקודש דבר הראוי להיות קודש או מתקן לחודיה שאין ליתן אלא מידי דשרי בהגלה לכל הפחות דליכא ציה נתינה ולכן משמע ליה למידרש מתקן לו דבר הראוי לכילה ולא דבר שאין ראוי אלא לאורו והיינו תרומה עממה דלא חייל אלא לאורו דליכא הגלה מתקן נפקא ואם תאמר ובעל הגמרא דבעי מנהגי מילי והא הכן תנאי דהך צרייתא דהפריש חמון תרומה ד"ה אינה קדושה כיון דסבירא להו דלחרי בהגלה דבר פשוט הוא דלינו קדוש ומאי קביע ליה יש לומר דפשיטא ליה לגמרא דלא אינטיריך למיתני בצרייתא ד"ה אלא לרבי יוסי הגלילי דמאוס דהך דלחרי בהגלה לא אינטיריך למיתני ולהכי צעי מנהגי מילי לרבי יוסי הגלילי חי נמי רב נחמון גופיה דמפרש לו ולא לאורו קאמר מה"מ לפי שהיה פשוט לו דלחריב דכ"ע קתני הכי וכה"ג איכא בכמה דוכתי' :

הויד במעילה במיתה רבי היא דתניא *הויד במעילה רבי אומר במיתה וחכמים אומרים *באוהרה מאי טעמא דרבי אמר רבי אבהו *גמר הפאחמא מתרומה מה תרומה במיתה אף מעילה במיתה ומינה מה תרומה כזית אף מעילה כזית ומתקין לה רב פפא ממאי דרבי כרבנן סבירא ליה דילמא כאבא שאלו סבירא ליה דאמר יש בה שוה פרוטה אע"ג דלית בה כזית והא רב פפא הוא דאמר דאבא שאלו תרתי בעי אלא ש"מ הדר ביה מר בריה דרבנא אמר הכי קאמר לא אם אמרת בשאר מצות שלא עשה בהן שאין מתכוין כמתכוין שאם נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר שפטור תאמר במעילה שאם נתכוין להתחמם בגיזי חולין ונתחמם בגיזי עולה שמעל רב נחמון בר יצחק אמר הכי קאמר לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא מתחייב בהן שאין מתעסק כמתעסק שאם נתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר שפטור תאמר במעילה שאם הושיט ידו לכלי ליטול חפץ וסך ידו בשמן של קודש שמעל אמר מר בד"א כמפריש תרומה והחמיצה אבל הפריש חמץ תרומה דברי הכל אינה קדושה כנא הני מילי *אמר רב נחמון בר יצחק אמר קרא תתן לו ולא לאורו מתיב רב הונא בריה דרב יהושע *ב"אין תורמין מן *הטמאה למהורה ואם תרם בשוגג תרומתו חרומה ואמאי ליבא לו ולא לאורו לא קשיא דתם היתה לו שעת הכושר הכא לא היתה לו שעת הכושר ודלא היתה לו שעת הכושר היכי דמי כגון דאחמיץ במחובר אבל אחמיץ בתלוש הכי נמי דקדשה דמלא א"ל אין *בגזירת עירון פתגמא *ובמאמר קדישין שאילתא וכן מורין בני מדרשא כווחי כי אתא רב הונא בריה דרב יהושע אמר

תרומה עממה דלא חייל אלא לאורו דליכא הגלה מתקן נפקא ואם תאמר ובעל הגמרא דבעי מנהגי מילי והא הכן תנאי דהך צרייתא דהפריש חמון תרומה ד"ה אינה קדושה כיון דסבירא להו דלחרי בהגלה דבר פשוט הוא דלינו קדוש ומאי קביע ליה יש לומר דפשיטא ליה לגמרא דלא אינטיריך למיתני בצרייתא ד"ה אלא לרבי יוסי הגלילי דמאוס דהך דלחרי בהגלה לא אינטיריך למיתני ולהכי צעי מנהגי מילי לרבי יוסי הגלילי חי נמי רב נחמון גופיה דמפרש לו ולא לאורו קאמר מה"מ לפי שהיה פשוט לו דלחריב דכ"ע קתני הכי וכה"ג איכא בכמה דוכתי' :

תוס' ד"ה תתן לו : דלגן תנאי דחברי חמון כהנא י"ט לענין דלכאורה גמרי דלחרי בהגלה כלל דהא אין יכול לקרות שם תרומה דלחברי כהנא' לאו דרבי הוי כדלמתינן : צ"ד דרבי' שפ"י כהנא כו' וי' כרייתו דף כ"ט פ"ג :

הויד במעילה ר' אומר במיתה וחכמים אומרים באוהרה ואמרין מאי טעמא דרבי נמר הפא חמא מתרומה מה תרומה כזית וכתוב ומתו בו כי יחללוהו אף מעילה במיתה ומינה מה תרומה כזית ומינה מה מעילה אף מעילה כזית וכתוב ומתו בו כי יחללוהו אף מעילה במיתה ומינה מה תרומה כזית ומינה מה מעילה אף מעילה כזית ומתקין לה רב פפא ממאי דרבי כרבנן סבירא ליה דילמא כאבא שאלו סבירא ליה דאמר יש בה שוה פרוטה אע"ג דלית בה כזית והא רב פפא הוא דאמר דאבא שאלו תרתי בעי אלא ש"מ הדר ביה מר בריה דרבנא אמר הכי קאמר לא אם אמרת בשאר מצות שלא עשה בהן שאין מתכוין כמתכוין שאם נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר שפטור תאמר במעילה שאם נתכוין להתחמם בגיזי חולין ונתחמם בגיזי עולה שמעל רב נחמון בר יצחק אמר שפגוש מתכוין לדבר המותר וחתך את המחובר שאפילו בשבת פטור דמלאכת מחשבת בעינן שיתכוין למחבת מחובר ומיהו שגג בשבת שאינו יודע שהוא שבת או אינו יודע שהמלאכה זו אסורה : האמר במעילה שם נחמון כו' שמעל . כגון היו כחן

[מן הטמא על הפגוש כ"ג]

[ובמאמר קדישין כ"ג]

[ע' תוס' ב"א לה' ד"ה וא"ל יתכן יומא ע"ה הכי ה' עניינן ב"מ כ"ה ד"ה זכמים כ"ב כ"ג ד"ה זכמים זכמים כ"ג כ"ג ד"ה סוף ד"ה הכי זכמים כ"ג ד"ה פסיעת]

רבינו הנגאל

מקדשי ה' ובתיב בהרומה ולא תשא עליו המא בהרומה את חלבו ונדרה ולא אשכחן סאן דאמר הויד בפעילי במיתה אלא רבי דתנאי

והיונן בה: מאי טעמא דרבי, ומנא ליה דחייב מיתה?

ואמר רבי אבהו: משום דגמר בגזירה שוה, "חטא" "חטא" מאכילת תרומה(1). דכתיב באכילת תרומה "לא ישאו עליו חטא". וכתיב במעילה "וחטאה בשגגה". מה התם, בזר שאכל תרומה במזיד, הרי הוא במיתה — מדסמיך קרא ד"וכל זר לא יאכל קדש", להא דכתיב "ומתו בו כי יחללוהו" — אף המזיד במעילה של הנאת הקדש(2), הרי הוא במיתה.

ואסיקו רבה ורב ששת לפירכתם: ומינה ילפינן נמי, דאין חיוב מיתה במעילת מזיד בפחות מכזית. שהרי כל מקור חיוב מיתה במעילה הוא מתרומה. הלכך, מה תרומה אין חייבים עליה מיתה אלא באכילת כזית, אף מעילה אין בה מיתה אלא במועל בכזית(3).

ואם כן, ליכא לפרש בדברי הבריייתא, דמעילה חמורה משאר מצות, בכך שיש בה

מצות [איסורים] שאין מביאים קרבן על זדונן, שכן קלות הן בכך שלא חייב העובר בהן אפילו מיתה הקלה באם אכל מהם פחות מכזית. אבל האם תאמר כן אף במעילה החמורה, בכך שחייב העובר בה מיתה אף בפחות מכזית?!

ואמר ליה רב נחמן בר יצחק: תנוח דעתך, לפי שהנחת את דעתי!

ואמר ליה רב חייא בר אבין: מאי ניהותא יש לך מדברי? והרי התירוץ שאמרתי אינו ברור כלל. דהא רבה ורב ששת שדו ביה נרגא [השליכו בו מקל, כלומר, הפריכוהו].

וטענו: והרי סבר תנא דהאי ברייתא, דהמזיד במעילה חייב מיתה. ומאן הוא התנא דשמעית ליה דאמר דמי שהזיד במעילה, הרי הוא במיתה? — הלא רבי הוא.

וכדתניא: הזיד במעילה — רבי אומר: הרי הוא במיתה!

וחכמים אומרים: אינו אלא באזהרה!

אליה גם מעילה של אכילה, משום "דון מינה ואוקי באתרה". ודוקא לרבי דיליף מינה חיוב מיתה, בהכרח דשיעורה בכזית.

ויש לומר, דרבנן בהכרח לית להו "דון מינה ואוקי באתרה". דאם לא כן, למה הוצרכו לפטור מעילת אכילה ממיתה, משום מיעוטא ד"מתו בו"? מהרש"א. ויעוין ברש"ש.

2. רש"י. ומשמע דאף במעילה של הנאה איכא מיתה. אבל תוספות כתבו, דדוקא מעילה דאכילה ילפינן מתרומה, דחייבים עליה מיתה. אבל בשאר הנאות ליכא אלא אזהרה.

3. ואם תאמר, הרי אית ליה לרבי כללא ד"דון מינה ואוקי באתרה". ולמה לא נימא כן אף הכא

שוה מאכילת תרומה, המובאת להלן. אבל מהירושלמי והרמב"ם לא נראה כן. רש"ש.

1. ואף חכמים מודים לגזירה שוה זו. ולמדים ממנה כמה וכמה דינים, כדאיתא במעילה. אבל לא לענין מיתה. משום דכתיב בתרומה "ומתו בו", וממעטינן "בו", ולא במעילה. רש"י.

ולפי זה הקשו תוספות, למה דוקא לרבי יהודה דרשינן לגזירה שוה זו, לחייב מעילה דוקא בכזית. והלא אף לחכמים יש לומר כן. ואמאי אמרו לעיל "לא אמרו שוה פרוטה אלא לענין מעילה בלבד".

ולכאורה למאי דכתבו הם עצמם [יעוין בהערה 2], לא קשה מידי. שהרי מעילה של הנאה ודאי שיעורה בפרוטה. ולכך יש להשוות

ומסקינן: **אלא שמע מינה, הדר ביה רב פפא** מכך! ואית ליה, דלאבא שאול סגי בשוה פרוטה.

והדריןן לפרש הא דקתני בברייתא לעיל [בפירכת הקל וחומר משאר מצות למעילה]: לא אם אמרת בשאר מצות, שכן לא חייב בהם מיתה, תאמר במעילה שחייב בה מיתה?!

מר בריה דרבינא אמר: הכי קאמר: לא אם אמרת בשאר מצות, שהסיבה שאין מביאין קרבן על זדונם, היא משום שהן עבירות קלות, בכך שלא עשה הכתוב את העובר בהן שאינו מתכווין, כמי שעובר עליהן במתכווין. אלא חייב בהן רק את העובר במתכווין. אבל "מתעסק" פטור. וכגון במי שעבר וקצר בשבת. **שאם** לא נתכווין למלאכת "קצירה" אלא נתכווין לחתוך את התלוש, שהוא מעשה המותר בשבת, וחתך את המחובר, שמצינו בו שהוא פטור⁽⁵⁾. משום שלא חייבה התורה בשבת אלא על "מלאכת מחשבת". ואף חיוב קרבן ליכא,

מיתה אף בפחות מכזית, כתירוץ רב חייא בר אבין. שהרי אף במעילה חייבים מיתה דוקא בכזית, כמו באכילת תרומה⁽⁴⁾.

ומתקיף לה רב פפא לרבה ורב ששת: הא לא קשיא מידי. **דממאי דרבי כרבנן** דאבא שאול **סבירא ליה**, ואינו מחייב על אכילת תרומה בפחות מכזית. **דלמא כאבא שאול סבירא ליה, דאמר: כל שיש בה שוה פרוטה חייבים על אכילתה, אף על גב דלית בה כזית!**

ואם כן, אף המזיד במעילה כן. וחייב בשוה פרוטה, אף אם אין בה כזית. שדין המעילת הוא כדין בתרומה, מגזירה שוה. ושפיר יש לפרש את דברי הברייתא כפירושו של רב חייא בר אבין.

הרי קאמר רב פפא להדיא, דלאבא שאול לא בעינן כזית, אלא סגי בשוה פרוטה.

וקשיא, **הא רב פפא הוא דאמר לעיל, דאבא שאול תרתי בעי לחייב באכילת תרומה.** גם כזית וגם שוה פרוטה.

מתרומה שלא יצטרף הכזית לענין מיתה. **תוספות.**

ולפי זה, מתניתין ד"צירף את המעילה לזמן מרובה חייב", אתיא כרבנן ולא כרבי. מהרש"א. אך הקשה, הרי לא פליגי רבנן בהך גזירה שוה, ורק לענין מיתה לא דרשי לה, [יעוין בהערה 1]. ותירוץ, דאף כאן אית להו דרשה ד"תמעול מעל", דמעילה מצטרפת לזמן מרובה. אבל לרבי לא מהני הך דרשה לאפוקי מגזירה שוה, כמו דלא מהני מיעוטא ד"מתו בו", לפטור מעילה ממיתה.

5. ורבינו תם מפרש, דחתך את אותו פרי שנתכון לחתוך. אלא שחשב שהוא תלוש, ונמצא

[כלומר, אף דילפת מתרומה לחייבו מיתה, מכל מקום ישאר שיעורו בפרוטה, כמו בסתם מעילה שאינה של אכילה].

ויש לומר, דאי אפשר לחייב את האוכל הקדש מיתה בפחות מכזית. שהרי מאכילת תרומה ילפינן לה. והתם ליכא חיוב אלא בכזית. **תוספות.**

4. ואם תאמר, אכתי הא אף אי בעינן כזית, אכתי יש לפרש בדברי הברייתא, מה למעילה שכן אין צריך לאכול כזית בכדי אכילת פרס. אלא מצטרפות כמה אכילות, אפילו בזמן מרובה.

ויש לומר, דאף בזה יש להשיב, דלרבי נילף

משאר איסורין, וחייבה בה התורה אף באין מתכוין להנות מן ההקדש. שהרי אם היו לפניו גיזי חולין וגיזי בהמת עולה, ונתכוין להתחמם בגיזי חולין, ומחמת שלא התבונן, הלכה ידו מבלי משים לכיוון העולה ונתחמם בגיזי העולה – מצינו בו שמעל⁽⁶⁾! משום שלא נאמר במעילה מיעוט במתעסק⁽⁷⁾, כמו שמצינו בשבת⁽⁸⁾ ובשאר איסורים⁽⁹⁾.

וכיון שמעילה חמורה, אין ללמוד עליה בקל

אלא כששגג ולא ידע שעכשיו שבת. או שלא ידע שמלאכה זו אסורה בשבת. אבל נתכוין לעשיית המלאכה.

וכן בשאר איסורין, דכתיב בהו "אשר חטא בה". וממעטינן, פרט למתעסק בדבר אחר, ובא לידו דבר איסור שלא מדעתו, שהוא פטור.

אך האם תאמר כן אף במעילה [שאין קרבן על זדונה]?! והלא מעילה חמורה יותר

8. רש"י. ולפי זה, דוקא גבי חייבי חטאת של כל התורה איתא לפטור מתעסק.

אבל הרמב"ם בפרק א מהלכות איסורי ביאה הלכה יב כתב, דאף בחייבי לאוין איכא לפטור מתעסק.

וכבר השיג עליו הראב"ד, למאי נפקא מינה? הא ממלקות בלאו הכי פטור. דודאי לא גרע משוגג. וקרבן בין כך אין בהם. וגם המגיד משנה כתב דטעות סופר היא.

אבל הכסף משנה שם קיים דבריו. וכתב דנפקא מינה לענין אם חייב לשמים. ולשיטתו צריך עיון, למה אין פטור מתעסק בהקדש? והלא מ"בה" ילפינן לפטור בכל התורה. ואף לחייבי לאוין דלא כתיב בהו "בה". ומאי גרע הקדש. שם.

9. ודוקא פטור מתעסק אינו נוהג בהקדש. אבל פטור "אין מתכוין" איכא אף בהקדש, כדמוכח לעיל כו א [ויעוין שם בהערה]. ולפי זה צריך עיון, הא אם לא נתכוין לסוך, איכא לשני הפטורים. דגם הוא מתעסק [שלא ידע כלל שעושה בחפצא דהקדש], וגם אינו מתכוין לסיכה, אלא להושטת היד. וצריך לומר, דליכא בזה משום אינו מתכוין, לפי דהוי פסיק רישא.

שהוא מחובר. אבל ליכא לפרש, שנתכון לחתוך תלוש זה וחתך מחובר אחר. דאם כן, אף כשנתכוין לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר פטור. משום דלא נתקיימה מחשבתו, ולא קרינן בה "מלאכת מחשבת".

6. ודוקא אליבא דאמת הוא כן. אבל למאי דסליק אדעתין, דאף לולי קרא ד"בשגגה" היינו פוטרים מזיד במעילה מקרבן [בכל וחומר משאר מצוות דיש בהן כרת], באמת אף מתעסק היינו פוטרים מהאי קל וחומר. אלא דלהכי איצטרך קרא ד"בשגגה", לגלות דלא ילפינן מקל וחומר לפטור מזיד, אלא קרא בעי לפוטרו. ומעתה, מתעסק דלא גלי ביה קרא לפוטרו, חייב. מהרש"א.

7. וצריך עיון, הא אין זה חומר בהקדש. שהרי אף מתעסק בחלבים ועריות חייב, שכן נהנה. ואף המועל בהקדש הוא נהנה. ומן הסברה יש לחייב בו אף במתעסק.

ולשיטת הר"ן, דאין זה אלא באיסורי אכילה או איסורי ביאה, ולא באיסורי הנאה, אתי שפיר. דאף הקדש כאיסורי הנאה הוא, ולא דמי למתעסק בחלבים ועריות. קובץ שיעורים, חלק ב סימן כד. ויעוין לעיל בהערות לדף כו א, בביאור הענין.

שהרי מצינו שאם הושיט ידו לכלי כדי ליטול מתוכו חפץ, ובלא כוונה הכניסה לכלי מלא שמן של הקדש, ופך את ידו בשמן זה, שמעל! ואף על פי שלא התעסק כלל במעשה סיכה.

אמר מר: במה דברים אמורים שנוהג דין תשלומי תרומה בתרומת חמץ בפסח, במפריש תרומה ואחר כך החמיצה. אבל הפריש בפסח חמץ וקרא בו שם תרומה, לדברי הכל אין תרומה זו קדושה כלל! ואף לרבי יוסי הגלילי דאמר "חמץ בפסח מותר בהנאה", אינה קדושה. כיון שאין החמץ ראוי לאכילה.

והוינן בה: מנא הני מילי?

אמר רב נחמן בר יצחק: ילפינן כן, מדאמר קרא בתרומה "תתן לו". ודרשינן, תתן לו" לכהן תרומה לצורך גופו, כגון לאכילה. ולא תתן לו דבר שאינו ראוי אלא לאורו⁽¹⁰⁾, כגון חמץ בפסח לרבי יוסי הגלילי⁽¹¹⁾.

וחומר משאר איסורים, דאין מביאים קרבן על זדונה. ולכך איצטריך למיכתב בה "וחטאה בשגגה", למעט את זדונה מקרבן.

רב נחמן בר יצחק אמר: אף בשאר איסורין לא פטרה התורה את המתכוין לעשות בדבר היתר, ועשה את אותו מעשה בדבר איסור. וכגון נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר. דבאופן כזה, "מלאכת מחשבת" היא, וחייב עליה. שהרי סוף סוף נתכוין לגוף מעשה החיתוך.

אלא הכי קאמר תנא דברייתא: לא אם אמרת בשאר מצוות [שפטור על זדונם מקרבן], שכן לא מתחייב בהן מי שאין מתכוין כלל להיות מתעסק במעשה זה שעשה, כמי שמתכוין להיות מתעסק בו. שהרי אם נתכוין להגביה את התלוש, ובלא כונה חתך את המחובר, הרי הוא פטור! משום דאין זו "מלאכת מחשבת". שהרי לא נתכוין למעשה החיתוך כלל.

אך האם תאמר כן במעילה החמורה?!

לאחר זמן, שפיר חשיב "לו". ולפי זה נתקשה, למה חייבת כלל התבואה בתרומה. הא כיון שאין לו בה היתר אכילה, לא קרינא בה "דגגך". וכמו דמצינו לגבי עיסת מעשר שני, שפטורה מן החלה, משום דלא קרינא בה "עריסותיכם". ואף למאן דאמר מעשר שני מומן הדיוט הוא, מכל מקום אין לו בה היתר אכילה בגבולין.

ומסיק, דלאו דוקא היתר אכילה בעינן, אלא סגי בהיתר הנאה.

11. ודוקא לרבי יוסי הגלילי בעינן להך דרשה. אבל לדידן, דחמץ בפסח אסור בהנאה, נפקא לן מ"ונתן לכהן את הקדש". דדרשינן מינה, דבר

אבל אכתי תיקשי לשיטת הר"ן, דבאיסורי הנאה, אף פסיק רישא פטור, כל היכא דאין מתכוין.

וצריך לומר דמעילה שאני, דאינה מגדרי איסורי הנאה, אלא חיובו משום מעשה גזלת ההנאה מהקדש. ודמי בזה לכל איסורים שבתורה, שחייב עליהם בפסיק רישא. קובץ שיעורים. ועינין עוד בקהלות יעקב.

10. והשגת אריה בסימן צז כתב, דאזלא סוגיין כרבי יהודה, דחמץ לאחר הפסח אסור מן התורה. שאילו לרבי שמעון, שפיר קרינן ביה נתניה "לו". שהרי יכול לאוכלו לאחר הפסח. ומוכרח מכמה מקומות שאם יש לו היתר מאליו

ומשנינן: לא קשיא. התם בתרומה טמאה, היתה לו שעת הכושר. שהרי היתה ראויה להיתרם קודם שנטמאה. אבל הכא בתרומת חמץ בפסח, איירי במקום שלא היתה לו שעת הכושר! שמעולם לא היו ראויים פירות אלו להיות תרומה המותרת באכילה.

ולא ממעטינן מ"לו" ולא לאורו, אלא דבר שמעולם לא היה ראוי להיות תרומה המותרת באכילה⁽¹³⁾.

והוינן בה: ודלא היתה לו שעת הכושר, היכי דמי? והרי ראוי היה ליתרם קודם שהחמיץ.

ומשנינן: כגון דאחמיץ הדגן בעודו מחובר לקרקע. וכל זמן שהוא מחובר לא היה ראוי לחול עליו שם תרומה [משום דכתיב בתרומה "ראשית דגנך". ו"דיגון" הוא לשון

מיהו, אם כבר קדשה בקדושת תרומה, ואחר כך נאסרה באכילה, לא פקע ממנה שם תרומה. וחייב ליתנה לכהן, אף שאינה ראויה אלא להסקה.

מתיב רב הונא בריה דרב יהושע: תנן: לכתחלה אין תורמין מן הטמאה לטהורה [שאינן מפרישים פירות טמאים לתרומה, כדי לפטור טבל של פירות טהורים]! משום שהוא מפסיד בכך את הכהן⁽¹²⁾.

ואם לא ידע שפירות אלו טמאים, ותרים מן הטמאה על הטהורה בשונג — בדיעבד תרומתו תרומה.

וקשיא, אמאי מהני בדיעבד? לימא דלא תחול בפירות הטמאים קדושת תרומה, משום שאינם ראויים לאכילה, אלא להדלקה. והא אמרין "לו" ולא לאורו.

תשלומי תרומה. שהרי בר תרומה הוא. אלא שאינו בעלים עליו לקרוא לו שם. קובץ שיעורים.

12. רש"י. ותוספות ביבמות פט א כתבו, שהוא משום דהוי כתורם מן הרעה על היפה. ולכאורה יש לאסור, מטעם דהוי כמטמא תרומה. דמה לי אם עושה את הטמאה לתרומה או שעושה את התרומה לטמאה. וכעין סברה זו מצינו לגבי הנוזר בבית הקברות, שהוא גם בכלל איסור טומאת נזיר. קובץ שיעורים.

13. ויש לבאר בזה, ד"לו" ולא לאורו" הוא דין בתבואה. שלא חל בה דין קריאת שם. אבל אם כבר חל בה דין קריאת שם, תו לא פקע. קובץ שיעורים.

הראוי להיות קודש. אלמא איכא מידי דאסור בהנאה, ואינו ראוי להיות קודש. ומסתבר דאאיסורי הנאה קאי. או דנפקא לן מ"תתן" לבד. דכל שאסור בהנאה, לא שייכא ביה נתינה. תוספות על פי המהרש"ל.

וצריך עיון, למה הוצרכו לזה? הלא למאן דאמר דחמץ אסור בהנאה, אין יכול לקרות לו שם תרומה, משום דאיסורי הנאה אינם שלו. גליון הש"ס.

ויש ליישב, דטעם דאינו שלו, סגי רק לענין שלא יוכל להפרישו. אבל לטעם התוספות, לא חל בחמץ כלל חיוב הפרשה. ואין בו איסור טבל. וכן כתב הגבורת ארי יומא ז. ולא כמו שכתב הוא עצמו בשאגת אריה סימן צו. דאית ביה בחמץ נמי איסור טבל.

ועוד נפקא מינה איכא, דאי אינו יכול להפרישו משום שאינו שלו, מיהו נוהג בו דין

כי אתא רב הונא בריה דרב יהושע, אמר: לג-ב אפילו דגן שהחמיץ בתלוש, והיתה לו שעת הכושר, אין חל עליו שם תרומה בפסח. משום דאמר קרא בתרומה "ראשית דגןך". דמשמע, תהיה היא ראשית, ועל ידה יהיו השירים מותרים מאיסור טבל. ואינה קרויה "ראשית", אלא בזמן ששיריה ניכרין שהותרו לישראל. יצתה תרומת חמץ זה, שאין שיריה ניכרין⁽¹⁾. שהרי אף שאר הטבל נשאר אסור באיסור חמץ. וכיון שאינה מתרת את השירים, ואינה קרויה "ראשית", לא נתקדשה⁽²⁾.

ואף לרבי יוסי הגלילי דסבר דחמץ מותר בהנאה, לא התירה התרומה את השירים במאומה שהרי אף קודם לכן היה הטבל מותר בהנאה. שהרי לא נאסר אלא באכילה.

למעשה, מיהו לא נשאלה השאלה אלא לרבי יוסי הגלילי. הגהות רבי אליעזר משה הורוויץ. והמגיה שם הוסיף, דנפקא מינה אף לדידן, בפירות טמאים. שדוקא אם היתה להם שעת הכושר, מפרישים מהם. ואי לא, לא.

1. וצריך עיון, אם כן אין זה דין בתרומה, שצריך שתהיה מותרת באכילה. אלא הוא דין בשירים. ולפי זה יוכל להפריש תרומת חמץ על טבל שאינו חמץ. וכן להפך, לא יוכל להפריש תרומה שאינה חמץ על טבל חמץ. צל"ח. וגליון הש"ס.

ויעוין ברש"ש שכתב לתרץ על פי הירושלמי, דלא יוכל להפריש חמץ על שאינו חמץ, משום דהוי כמפריש מן הפטור על החיוב.

2. ואם תאמר, הא שיריה ניכרים. דהא מעיקרא היה הטבל אסור בהנאה של כילוי. וכגון הדלקה

אסיפה והעמדת כרי, דהיינו לאחר הקצירה]. ומשנקצר הרי הוא מחומץ, ואסור באכילה⁽¹⁴⁾.

אמר לו רב הונא בריה דרב יהושע: אבל אם אחמיץ הדגן בזמן שהוא כבר תלוש

הכי נמי דקדשה, אף שבשעת ההרמה הוא כבר אסור באכילה?

אמר ליה: אין! "בגזירת עירין [מלאכים] פתגמא, ובמאמר קדישין שאילתא". וכן מוריין הוראה תלמידי החכמים שבבי מדרשא, כוותי⁽¹⁵⁾! וקרא עליו מקרא זה שבדניאל, כדי לדמות את תלמידי החכמים למלאכים.

14. והיינו כשכבר אין התבואה צריכה לקרקע. שהרי כל זמן שצריכה לקרקע אינה מחמיצה. ואפילו הכי אין לה עדיין שעת הכושר לתרומה. משום שאין תורמין מן המחובר אף כשהוא עומד ליקצר. דלגבי תרומה לא אמרינן "כל העומד ליקצר כקצור דמי", כדאיתא בתוספות, סנהדרין טו א. קובץ שיעורים.

15. וצריך עיון, מאי הוראה למעשה שייך בזה. והלא בין כך קיימא לן, דחמץ בפסח אסור בהנאה. ולדידן, אף בהיה לו שעת הכושר, אין חל בו שם תרומה, כדכתבו התוספות.

ונראה, דנפקא מינה אף לדידן, לענין תרומת חמץ חדש קודם הפסח. שאי אפשר להנות ממנו אלא לאורו קודם הפסח, שהרי אסור הוא באכילה. ובהא קאמר, שאם היתה לו שעת הכושר, שפיר דמי.

והיינו דקרא עליה, "בגזירת עירין פתגמא, ובמאמר קדישין שאילתא". שאף שהענין נוגע

כי אתא רב הונא בריה דרב יהושע, אמר: לג-ב אפילו דגן שהחמיץ בתלוש, והיתה לו שעת הכושר, אין חל עליו שם תרומה בפסח. משום דאמר קרא בתרומה "ראשית דגןך". דמשמע, תהיה היא ראשית, ועל ידה יהיו השירים מותרים מאיסור טבל. ואינה קרויה "ראשית", אלא בזמן ששיריה ניכרין שהותרו לישראל. יצתה תרומת חמץ זה, שאין שיריה ניכרין⁽¹⁾. שהרי אף שאר הטבל נשאר אסור באיסור חמץ. וכיון שאינה מתרת את השירים, ואינה קרויה "ראשית", לא נתקדשה⁽²⁾.

ואף לרבי יוסי הגלילי דסבר דחמץ מותר בהנאה, לא התירה התרומה את השירים במאומה שהרי אף קודם לכן היה הטבל מותר בהנאה. שהרי לא נאסר אלא באכילה.

למעשה, מיהו לא נשאלה השאלה אלא לרבי יוסי הגלילי. הגהות רבי אליעזר משה הורוויץ. והמגיה שם הוסיף, דנפקא מינה אף לדידן, בפירות טמאים. שדוקא אם היתה להם שעת הכושר, מפרישים מהם. ואי לא, לא.

1. וצריך עיון, אם כן אין זה דין בתרומה, שצריך שתהיה מותרת באכילה. אלא הוא דין בשירים. ולפי זה יוכל להפריש תרומת חמץ על טבל שאינו חמץ. וכן להפך, לא יוכל להפריש תרומה שאינה חמץ על טבל חמץ. צל"ח. וגליון הש"ס.

ויעוין ברש"ש שכתב לתרץ על פי הירושלמי, דלא יוכל להפריש חמץ על שאינו חמץ, משום דהוי כמפריש מן הפטור על החיוב.

2. ואם תאמר, הא שיריה ניכרים. דהא מעיקרא היה הטבל אסור בהנאה של כילוי. וכגון הדלקה

אסיפה והעמדת כרי, דהיינו לאחר הקצירה]. ומשנקצר הרי הוא מחומץ, ואסור באכילה⁽¹⁴⁾.

אמר לו רב הונא בריה דרב יהושע: אבל אם אחמיץ הדגן בזמן שהוא כבר תלוש

הכי נמי דקדשה, אף שבשעת ההרמה הוא כבר אסור באכילה?

אמר ליה: אין! "בגזירת עירין [מלאכים] פתגמא, ובמאמר קדישין שאילתא". וכן מורין הוראה תלמידי החכמים שבבי מדרשא, כוותי⁽¹⁵⁾! וקרא עליו מקרא זה שבדניאל, כדי לדמות את תלמידי החכמים למלאכים.

14. והיינו כשכבר אין התבואה צריכה לקרקע. שהרי כל זמן שצריכה לקרקע אינה מחמיצה. ואפילו הכי אין לה עדיין שעת הכושר לתרומה. משום שאין תורמין מן המחובר אף כשהוא עומד ליקצר. דלגבי תרומה לא אמרינן "כל העומד ליקצר כקצור דמי", כדאיתא בתוספות, סנהדרין טו א. קובץ שיעורים.

15. וצריך עיון, מאי הוראה למעשה שייך בזה. והלא בין כך קיימא לן, דחמץ בפסח אסור בהנאה. ולדידן, אף בהיה לו שעת הכושר, אין חל בו שם תרומה, כדכתבו התוספות.

ונראה, דנפקא מינה אף לדידן, לענין תרומת חמץ חדש קודם הפסח. שאי אפשר להנות ממנו אלא לאורו קודם הפסח, שהרי אסור הוא באכילה. ובהא קאמר, שאם היתה לו שעת הכושר, שפיר דמי.

והיינו דקרא עליה, "בגזירת עירין פתגמא, ובמאמר קדישין שאילתא". שאף שהענין נוגע

ואף על פי שהוא נוגע בזג, והמשקה מקבל טומאה בכל שהוא, בכל זאת אינו נעשה שני לטומאה במגעו. משום שאף תורת משקה אין עליו, כל זמן שהוא בתוך הפרי(3).

ולאימת קא מיטמאי המשקין — לכי פחיט להו. שאז נוגע משקה של ענב אחד בזגי שאר הענבים. וכיון דלכי פחיט להו, הרי הוא סוחט בנפרד פחות מכביצה, ליתיה בזגים לשיעוריה של אוכל המטמא אחרים, שהוא כביצה.

ובהכרח שכך סבר רבי יוחנן. דאילו הוה סבר דמשקין מיבלע בליעי, והרי הם גוף אחד עם הענב, הרי הם נטמאים עמו יחד בטומאת אוכלין, עוד קודם יציאתם ממנו. שהרי לא משקין נינהו, אלא אוכלין. ומה יועיל אם ידרכם בפחות פחות מכביצה?

ומקשינן: **אי הכי,** למה צריך לדורכם פחות מכביצה? הא אף ענבים בשיעור **כביצה**,

יטיב רב אחא בר רב עויא קמיה דרב הסדא, ויטיב ואמר משמיה דרבי יוחנן: ענבים שנטמאו, הרי הוא דורכן פחות פחות מכביצה.

ולא ידרוך יחד כמות ענבים שיש בה כביצה. שהרי בכך יתטמא היין ביציאתו, מחמת מגעו בענבים הטמאים טומאת אוכלין. לפיכך, אם הוא רוצה שלא יטמא היין, ידרוך כל פעם בנפרד, שיעור שאין בו כביצה. לפי שאין האוכל מטמא משקה, אלא אם כן יש בו באוכל כשיעור ביצה. ואם הוא עושה כן, יינן היוצא מהם טהור. והרי הוא **כשר לנמכים.**

ודייקנין: **אלמא קסבר רבי יוחנן, משקין הבלועין בענבים, מיפקד פקידוי!** שהיין בעודו בפרי, אינו חיבור לו, ולא חשיב כגוף אחד עמו. אלא הענבים הם כמו כלי שהיין נתון בתוכם. לפיכך, כשנטמא הזג [קלפת הענב], לא נטמא המשקה עמו בטומאת אוכלין. שהרי אינו אוכל.

טמאה, וכדכתבו לעיל ט א.
3. עוד הוסיף רש"י, "ואין צירוף חביריו עמו. דהא זג זה לא נגע במשקיו שבחבירו". כלומר, משקה שבכל ענב לחוד לא נוגע בשיעור ביצה שלם.
וצריך עיון, למה הוצרך לומר כן? והא אף אם יצטרפו המשקין שבענב זה למשקין שבענבים האחרים, הא מכל מקום אינם נטמאים. שהרי אין להם לא תורת משקה ולא תורת אוכל. וגם איפכא קשיא. הרי אינו נוגע אלא בזג שלו, ולא בזגים אחרים, ובזג שלו אין שיעור כביצה כדי שיטמאו. ולמה הוצרך רש"י לומר דאין לו תורת משקה. צל"ח.

וכיוצא בה. [יעוין לעיל ט א בהערה]. והשתא היא מותרת בהנאה.
ויש לומר, דדוקא בטבל טמא אסור להדליק. משום דכתיב "משמרת תרומתי", וקרינן "תרומתי". בשתי תרומות הכתוב מדבר. אחת תרומה טמאה, ואחת תרומה טהורה. מה טהורה, אין לך בה אלא משעת הרמה ואילך, אף תרומה טמאה אין לך בה הנאת הדלקה אלא מהרמה ואילך. אבל טבל של חמץ, מדליקין בו. תוספות.
ויעוין במהרש"א שנתקשה טובא בדבריהם. שהרי אף טבל טהור אסור בהדלקה קודם הרמה. משום דהדר גמרינן תרומה טהורה מתרומה

נמו לא יטמאו את היין היוצא מהם. שהרי כשנסחט המשקה מהם, הרי נחסר שיעורם, ושוב אין בהם כביצה.

דחתנן: טמא מת⁽⁴⁾ שסחט זיתים וענבים שיש בהם כביצה מכוונת, אם לא נגע במשקין היוצאים מהן [וכגון שדרכן בפשוטי כלי עץ, שאינם מקבלים טומאה], המשקין **טהורין!** ואף שהזגין נטמאו במגע הטמא מת, אין הם מטמאין את המשקין. לפי שמיד לכשיצאה הטיפה הראשונה מהם, כבר נחסרו משיעור כביצה, ואינם מטמאים.

אבל אם יש בענבים משהו יותר מכביצה, המשקין טמאים. שכיון שיצאה הטיפה הראשונה, הרי היא נטמאת מהענבים. שהרי עדיין נותר בהם כשיעור ביצה. ואף שאין בזגים לבדם כביצה אלא בצירוף המשקים הבלועים בהם, מצטרפים המשקים להשלים את השיעור⁽⁵⁾. ולא אמרינן דאינם גוף אחד עם הפרי, אלא לענין שלא יתטמאו יחד עמהם בטומאת אוכלין.

קתני מיהת, דאם יש בהם כביצה מכוונת, אין הם מטמאים את המשקים היוצאים מהם. וקשיא לרבי יוחנן דמטהר דוקא בפחות מכביצה.

ומשנינן: **התם, לענין דיעבד מיירי. דאי עבד** וסחט כביצה, המשקין טהורין. אבל **הכא**

קאמר רבי יוחנן, דלכתחלה לא ידרכם אלא פחות פחות מכביצה. שמשום גזירה, לא יסחוט אף כביצה מכוונת. **דלמא אתי למיעבד ולדרוך יותר מכביצה בפעם אחת.**

אמר ליה רב חסדא לרב אחא: מאן ציית לך ולרבי יוחנן רבך, המטהר את המשקין כשדורכין בפחות מכביצה?! והלא בעודם בתוך הפרי כבר נטמאו יחד עמו. ולמה יחזרו ויטהרו ביציאתן. **וכי טומאה שבהן להיכן הלכה?!**

ודייקין: **אלמא קא סבר רב חסדא, משקין** שבתוך הענבים **מיבלע בלועי** בפרי. והרי הם חיבור לו, וכגוף אחד חשיבי. **וכיון דאיטמו ליה אוכלא** [הענבים], **איטמו ליה** עמם נמי המשקין הבלועים בהם בטומאת אוכלין.

אמר ליה רב אחא: וכי את לא תסברא דמשקין מיפקד פקירי בענבים, ואינם חיבור עמהם?!

דחתנן: טמא מת שסחט זיתים וענבים כשיעור ביצה מכוונת, אם לא נגע במשקין, הרי הם **טהורין!**

אי אמרת בשלמא, משקין **מיפקד פקירי,** משום **כדי טהורין!** שאין הם נטמאים במגע הזגים, לפי שכבר נחסרו הזגים משיעור כביצה.

4. ודוקא טמא מת וכיוצא בו, שאינו מטמא בהיסט אלא במגע. אבל זב שטמא בהיסט, אפילו סחט גרגיר יחידי, נטמא המשקה. דאף אם סחט בפשוטי כלי עץ, הרי הטיפה הראשונה מוסטת על ידי הכלי שביד הזב. ומשקין מקבלים טומאה בכל שהו. וכשאותה טיפה חוזרת

5. רש"י. וכן מצינו בכזית חלב או פיגול ונותר שהניחם בגשמים ותפחו. שכל האוכל מהם כזית

[ואף המשקין טהורים. שהרי אין הטמא נוגע אלא בענבים, כמפורש התם במתניתין].

והוכיח רב חסדא כדבריו: ובהכרח דמשקין מיבלע בליעי. דאי לא תימא הכי, אלא תאמר דמיפקד פקיד, תקשה הא ברייתא דלעיל.

דתניא: אמר רבי יוחנן בן נורי לרבי עקיבא: והרי אין לתרומת חמץ הנאה כלל. הא למה זה דומה, לתרומת תותין וענבים שננטמאה, שאין לו בה לא היתר אכילה ולא היתר הסקה [שהרי אינה ראויה להסקה]. לפיכך, זר שאכלה פטור מתשלומין.

אלא אי אמרת, משקין מיבלע בליעי, אמאי הם טהורין? והרי בעודם בתוך הזיתים והענבים כבר נטמאו יחד עמהם בטומאת אוכלין, מחמת נגיעת הטמא מת בזגים.

אמר ליה רב חסדא: הכא במאי עסקינן, בענבים שעדיין לא הוכשרו במשקין לקבל טומאה [שאינן האוכלין מקבלים טומאה עד שיבואו משקין עליהם]. ואותם ענבים שנגע בהם הטמא מת, לאימת מתכשרי להו – הלא מוכשרים הם רק מלכי פחית להו, על ידי המשקה הנסחט שטופח עליהם. ואם אין בהם אלא כביצה מכוונת, הרי כי פחית להו, בציר להו משיעורא דכביצה. הלכך אף הענבים עצמם טהורין, משום שאין בהם שיעור לקבלת טומאה⁽⁶⁾.

מיהו, הסיקו דלא כרש"י. אלא אין אוכל מקבל טומאה בפחות מכביצה. וקרא דהביא רש"י מתורת כהנים, אינו אלא אסמכתא. ואף רש"י בחולין חזר בו משיטתו הכא.

מיהו מדרבנן ודאי נטמא האוכל בכל שהוא. מהרש"א.

מיהו מהרשב"א בחולין קיח משמע, דטובר דאפילו מדרבנן אין נטמא בפחות מכביצה. המגיה על המשנה למלך, פרק ד מטומאת אוכלין הלכה א.

והראשונים בסוגיין כתבו לתרץ שיטת רש"י, על פי הרמב"ן בחולין לד א. שכתב, דאף למאן דאמר משקין מיבלע בליעי, מיהו משעה שיצאה הטיפה הראשונה, שוב אין חשובים אף המשקין שעדיין לא יצאו, כגוף הפרי. ואם כן, שפיר קאמר, דמכי יצאה טיפה ראשונה, שוב אין המשקין הנותרים נטמאים יחד עם הפרי. אלא הם מקבלים טומאה ממנו. ושוב צריך שיהיה בו כביצה כדי שיטמאם.

חייב. ואף שבתוך הכזית בלועים נמי מי גשמים, שאינם אסורים באיסור חלב. ומכל מקום משלימים הם לשיעור.

6. ומכאן מקשה רבינו תם על שיטת רש"י, דאוכלין מקבלים טומאה בכל שהוא. דאם כן, לכשיצאה טיפה ראשונה מהענבים והוכשרו, יטמאו אף שאין בהם כביצה. ואף המשקין נטמאים עמם, דהא מיבלע בליעי.

והרב יוסף תירץ, דאף על פי שהאוכלין נטמאים בכל שהוא, מכל מקום אינו מקבלים הכשר משקין אלא כשיש בהם כביצה.

ואומר ר"י, דהיינו טעמא דחלוק הכשר מטומאה, שהרי לטמא אחרים לכולי עלמא בעינן כביצה. משום דכתיב בטומאת אחרים, "מכל האוכל אשר יאכל". ודרשינן, אוכל הנאכל בבת אחת, דהיינו כביצה [שבית הבליעה מחזיק עד כביצה]. ועלה קאי קרא דהכשר דכתיב בתריה, "אשר יבוא עליו מים". הלכך אף בהכשר בעינן כשיעור זה. תוספות.

אביי אמר לה להא ברייתא משמיה דחזקיה. ורבא אמר לה בשם דבי רבי יצחק בר מרתא.

אמר רב הונא: הא דתניא דמדליקין בתרומה טמאה, **לא שנו כן אלא בפת של תרומה. אבל בחיטין תרומה טמאה, לא מדליקין. שמא יבוא בהם לידי תקלה!** שמאחר שאינן נמאסות בהסקה, חיישינן שמא יאכל מהן.

ורבי יוחנן אמר: מדליקין אפילו בחיטי תרומה טמאה!

והוינן בה: **ואמאי** מותר לעשות כן? הא מאחר ולא מאיסי, **ניחוש דילמא אתי בהן לידי תקלה**, ויאכלם.

ומשנינן: לא התיר רבי יוחנן אלא במקום לד-א דליכא חשש תקלה.

וכדאמר רב אשי לתרין במקום אחר, והעמידו בתבואה **שליקתא** [מבושלת]. וכשזורקה לבין העצים נעשית **מאיסתא**.

הכא נמי, לא התיר רבי יוחנן להדליק בחיטי תרומה טמאה, אלא **בחיטי שליקתא ומאיסתא**. שאחר שנטמאו ישלקם.⁽¹⁾ ואחר כך יזרקם בין העצים. וכיון דמאוסים הם, לא יבוא לאוכלם.

ואי אמרת "משקין מיפקד פקידוי", **הא היתר אכילה נמי אית ביה**. דהרי אי בעי, דריך להו לתותים ולענבים הטמאים פחות פחות **מכביצה**⁽⁷⁾, והמשקין טהורים.

אמר רבא: אסור לדרוך את התרומה הטמאה כדי להוציא ממנה את המשקין, על אף שהמשקין עצמן טהורים. **גזירה דלמא אתי בה לידי תקלה**⁽⁸⁾! דחיישינן שמא בשעה שידרוך אותה, יאכל ממנה. וקא עבר על איסור אכילת תרומה טמאה.

אמר ליה אביי לרבא: ומי חיישינן לתקלה מעין זו? **והא תניא: מדליקין בפת ובשמן של תרומה שנטמאת!** והרי אין הפת והשמן נכלים בבת אחת, אלא מעט מעט. אלמא, לא חיישינן שמא יאכל ממנה בשעה שמשתמש בה.

אמר ליה: לא הותר להדליק בפת של תרומה טמאה, אלא רק אי זריק לה בין העצים! העומדים להסקה שבכך היא נמאסת, ותו לא יבוא לאוכלה.

וכן מה שהתירו להדליק בשמן טמא של תרומה, לא התירו אלא היכא דרמי ליה **בכלי מאוס!** דכיון דמאיסי, אין לחוש שיאכלנו.

גופא: מדליקין בפת ובשמן של תרומה שנטמאת!

לתקלה, ומותר לזלף בתרומה טמאה, שאני הכא דעושה בה מלאכה המביאה לידי מאכל. שהדרך לאכול מהפירות תוך כדי כך. מהר"ם חלאווה.

1. רש"י. ותוספות כתבו, דדוקא כשהן כבר מאוסות מותר להשהותן. אבל להמאיסן לכתחלה אסור. שמא יבוא תוך כדי כך לאוכלן.

7. ולדעת הרמב"ם בפרק א מטומאת אוכלין הלכה ד, דמי פירות אינם מקבלים טומאה, הוה מצי למיפרך, דתותים ורמונים טמאים יכול לסוחטם אפילו הרבה בבת אחת. ולא יטמאו המשקים כלל. רש"ש.

8. ואף דלעיל כ כ סברי בית הלל דלא חיישינן

אביי אמר לה להא ברייתא משמיה דחזקיה. ורבא אמר לה בשם דבי רבי יצחק בר מרתא.

אמר רב הונא: הא דתניא דמדליקין בתרומה טמאה, **לא שנו כן אלא בפת של תרומה. אבל בחיטין תרומה טמאה, לא מדליקין. שמא יבוא בהם לידי תקלה!** שמאחר שאינן נמאסות בהסקה, חיישינן שמא יאכל מהן.

ורבי יוחנן אמר: מדליקין אפילו בחיטי תרומה טמאה!

והוינן בה: **ואמאי** מותר לעשות כן? הא מאחר ולא מאיסי, **ניחוש דילמא אתי בהן לידי תקלה**, ויאכלם.

ומשנינן: לא התיר רבי יוחנן אלא במקום לד-א דליכא חשש תקלה.

וכדאמר רב אשי לתרין במקום אחר, והעמידו בתבואה **שליקתא** [מבושלת]. וכשזורקה לבין העצים נעשית **מאיסתא**.

הכא נמי, לא התיר רבי יוחנן להדליק בחיטי תרומה טמאה, אלא **בחיטי שליקתא ומאיסתא**. שאחר שנטמאו ישלקם. (1) ואחר כך יזרקם בין העצים. וכיון דמאוסים הם, לא יבוא לאוכלם.

ואי אמרת "משקין מיפקד פקיד", **הא היתר אכילה נמי אית ביה**. דהרי **אי בעי**, דריך להו לתותים ולענבים הטמאים פחות פחות **מכביצה**(7), והמשקין טהורים.

אמר רבא: אסור לדרוך את התרומה הטמאה כדי להוציא ממנה את המשקין, על אף שהמשקין עצמן טהורים. **גזירה דלמא אתי בה לידי תקלה**(8)! דחיישינן שמא בשעה שידרוך אותה, יאכל ממנה. וקא עבר על איסור אכילת תרומה טמאה.

אמר ליה אביי לרבא: ומי חיישינן לתקלה מעין זו? **והא תניא: מדליקין בפת ובשמן של תרומה שנטמאת!** והרי אין הפת והשמן נכלים בבת אחת, אלא מעט מעט. אלמא, לא חיישינן שמא יאכל ממנה בשעה שמשתמש בה.

אמר ליה: לא הותר להדליק בפת של תרומה טמאה, אלא רק אי זריק לה בין העצים! העומדים להסקה שבכך היא נמאסת, ותו לא יבוא לאוכלה.

וכן מה שהתירו להדליק בשמן טמא של תרומה, לא התירו אלא היכא דרמי ליה **בכלי מאוס!** דכיון דמאיסי, אין לחוש שיאכלנו.

גופא: מדליקין בפת ובשמן של תרומה שנטמאת!

לתקלה, ומותר לזלף בתרומה טמאה, שאני הכא דעושה בה מלאכה המביאה לידי מאכל. שהדרך לאכול מהפירות תוך כדי כך. מהר"ם חלאווה.

1. רש"י. ותוספות כתבו, דדוקא כשהן כבר מאוסות מותר להשהותן. אבל להמאיסן לכתחלה אסור. שמא יבוא תוך כדי כך לאוכלן.

7. ולדעת הרמב"ם בפרק א מטומאת אוכלין הלכה ד, דמי פירות אינם מקבלים טומאה, הוה מצי למיפרך, דתותים ורמונים טמאים יכול לסוחטם אפילו הרבה בבת אחת. ולא יטמאו המשקים כלל. רש"ש.

8. ואף דלעיל כ כ סברי בית הלל דלא חיישינן

אמר להו: קשיא לי בהא דתנן: העושה שתילים מירקות של תרומות שנשמאו [כגון שתילי כרוב וכרישין], ושתלן, אותם שתילים טהורים מלמא. שעל ידי שנעשו מחוברים לקרקע, בטלו מתורת אוכל⁽³⁾, ופרחה טומאתם.

אבל אף לאחר שנשתלו, אסורין הם מלאכול.

וסבר רבא בר מתנא, דאסור לכהן לאוכלם, משום איסור אכילת תרומה טמאה. ולכן הקשה:

וכי מאחר שטהרו השתילין מלמא — אמאי אסורין הם מלאכול לכהנים? והא פרחה טומאתם, ותרומה טהורה נינהו.

אמרו ליה: הכי אמר רבה: מאי אסורין? — אסורין הם באכילה לזרים! שאף שטהרו מטומאתם מחמת חיבורם לקרקע, מיהו עדיין קדושת תרומה יש בהם.

ושוב שאלם: אם כן, מאי קא משמע לן מתניתין — האם דין גידולי תרומה כדין תרומה, ואסורים לזרים?

והא כבר תנינא לדין זה במתניתין. דתנן: גידולי תרומה הרי הם תרומה!

וכי תימא, דמגידולי גידולין איירי, ומאי קא משמע לן? — דבדבר שאין זרעו בלה, אף גידולי גידוליו קדושים בקדושת תרומה.

ורב הונא אסר אף בהם, להשהותם אחר שנשמאו, אלא מיד צריך לבערם. משום דחיישינן שיאכל מהם קודם שישלקם, או בשעת השליקה.

והיבא איתמר הך אוקימתא דרב אשי?

אהא דאמר רבי אבין בר אהא אמר רבי יצחק:

אבא שאול, גבל [לש עיסות] של בית רבי היה. והיו מחמין לו חמין בהיסק של חיטין של תרומה טמאה⁽²⁾, כדי ללוש בהן [בחמין אלן] את העיסה בטהרה. שרבי היה אוכל חולין בטהרה. ולא חשש שמא יגעו החיטין בחמין ויטמאום. לפי שמזמן שניתנו בהיסק, נתבטלה מהן תורת אוכל, ושוב אינן מטמאות אחרים.

והוינן בה: **ואמאי עשו כן? ניחוש דלמא יאכלו מהן, ואתי בהו לידי תקלה.**

ואמר רב אשי: לא עשו כן אלא בחיטי שליקתא ומאיסתא. שכיון שנתבטלו, הרי הן נמאסות בנתינתן בין העצים.

אביי בר אבין ורב חנניא בר אבין, תנו [למדון] מסכת תרומות בי [אצל] רבה. פגע בהו רבא בר מתנה, ואמר להו: מאי חידוש אמריתו במסכת תרומות, דבי [בבית] אדם גדול כמר [רבה]?

אמרו ליה: ומאי קשיא לך בתרומות?

2. וצריך לומר, דלצורך כהנים של בית רבי עשו

2. וצריך לומר, דלצורך כהנים של בית רבי עשו כן. אבל לצורך ישראל, כל הנאת כילוי אסורה. משום ד"משמרת תרומתי" כתיב. אחת תרומה טמאה ואחת טהורה. וכשם שטהורה אינה מותרת אלא לכהן, כן תרומה טמאה. ואף שאינה

3. רש"י. וצריך עיון, הרי משמע במנחות ע א, דאף לאחר השרשת שתילי התרומה, עדיין איכא בהם איסור זרות. ולכאורה מוכח מזה דלא בטיל

ומה ששינוי "גידולי תרומה כתרומה" אינו מן התורה. לפי שכל שזרעו כלה, פנים חדשות הם, והתרומה עצמה כבר כלתה לגמרי. אלא שחכמים החמירו עליהם לאוסרם לזרים, כדי שלא יפסידו הכהנים [ומגזירת י"ח דבר היא⁽⁴⁾]. ודוקא בתרומה החמירו, ולא בטבל.

אבל אם שתל פירות טבל **בדבר שאין זרעו כלה**, ועדיין הפרי קיים בקרקע אלא שהוסיף וגדל, לא זו בלבד שהגידולים אסורים, אלא **אף גידולי הגידולין אסורין באכילה**. אף קודם שיגמור מלאכתם.

לפי שעדיין איסור הטבל הראשון עליהם. ו"גידולים" היינו אותם עלים ששתלם, אלא שהוסיפו ונתרחבו. ו"גידולי גידולין", היינו עלים חדשים שנוספו על העלים הקיימים.⁽⁵⁾

אלמא, חמירי גידולי גידולין של דבר שאין

וכגון ששתל כמה בצלי תרומה דקים, כל אחד במרחק מה חבירו. והם גדלים ומתרחבים, עד שמתחברים ונעשים בצל אחד. ותוספת זו קרויה "גידולי גידולין". וקא משמע לן תנא, דאף שגוף הבצל עומד בעינו, והגידולין האלו אינם מגופו של הבצל ממש, ומעולם לא היו תרומה, מכל מקום קדושת תרומה עליהם —

הא ליכא למימר הכי.

דהא חידוש זה **נמי תנינא** כבר במשנה אחרת.

דתנן: **הטבל, גידוליו מותרין, בדבר שזרעו כלה**. ואף על פי שנתמרח בכרי ונגמרה מלאכתו, וכבר חל עליו שם טבל, אם זרעו שוב ונכלה הזרע בקרקע והצמיח תבואה אחרת, פקע איסור טבל ממנו. ואחר שקצרו מותר לאוכלו [אכילת ארעין] בלא מעשר, עד שיתמרח בכרי ויקבע שוב למעשר.

אלא דין הטומאה בלבד. קהלות יעקב. 4. ובשבת טז ב מסקנן, דטעמא דמילתא הוא משום תרומה טמאה ביד כהן. שלא ישהה אותה כדי לזרעה ולהתירה לזרים, ובינתיים יבוא לידי תקלה. ואף דגם לאחר הגזירה עדיין ירויח אם יזרענה, שהרי יטהרנה מטומאתה, מיהו כיון דעדיין תשאר תרומה, אין לו על ידי הזרעה אלא ריוח מועט. ומשום זה לא יבוא להשהותה. **תוספות.**

ויעוין **בשפת אמת**, שביאר למה לא הביא רש"י את מסקנת הגמרא בשבת.

5. רש"י. ותוספות פירשו, ד"גידולים" היינו הצומח מהזרע הראשון. ואם אחר כך חזר וזרע את אותם גידולים, היינו "גידולי גידולין".

מינייהו תורת אוכל. שאם לא כן, למה לא יפקע איסור אכילת זרים, כדין כל איסורי אכילה. שאם נפסלו מאכילת אדם פקע איסורם.

ולולי דברי רש"י היה נראה לפרש, דאף דעדיין תורת אוכל עליהם, על ידי ההשרשה הם נטהרים. משום דנעשו מחובר לקרקע. ומקור דין זה הוא בתורת כהנים, מקרא ד"כל זרע זרוע אשר יזרע טהור הוא". **קובץ שיעורים.**

וביישוב דברי רש"י יש לומר, דכל אוכל שבטל ממנו תורת אוכל, אבל עדיין אפשר לתקנו לאכילה, לא פקע איסורו. וכמו שמצינו בפת שעטיפשה, דחייבים עליה משום שראוי לחמע בה עיסות אחרות. מיהו דוקא לענין איסור אכילה מהני האי טעמא. אבל לא לטומאת אוכלין. הלכך איסור זרות לא פקע מהשתילים,

אלא למאן דאמר "היסח הדעת פסול טומאה הוי", דכיון שהסיח דעתו מהקדשים חיישינן שמא נגעה בהם טומאה שלא בידיעתו — מאי איכא למימר?! והלא נטהרו השתילים אף מטומאה ודאית שעליהם, על ידי שנשתלו בקרקע. ושוב ליכא למיחש למידי.

דאתמר: היסח הדעת בתרומה ובקדשים — רבי יוחנן אמר: פסול טומאה הוי. ואף שלא נודע שנטמאו, כיון שלא שימרן חיישינן שנגעה בהם טומאה.

ורבי שמעון בן לקיש אמר: פסול הגוף הוי. ואינו משום סרך טומאה, אלא פסול בפני עצמו הוא.⁽⁶⁾

ואיכא בינייהו, דלרבי יוחנן דאמר "פסול טומאה הוי", נמצא שאם יבוא אליהו ויעיד שלא נטמאה ויטהרנה, שומעין לו. ותחזור התרומה לכשרותה. דבכהאי גוונא שוב ליכא למיחש לטומאה.

ולרבי שמעון בן לקיש דאמר "פסול הגוף הוי", נמצא שאף אם יבוא אליהו ויטהרנה, אין שומעין לו! כי אף אם יוסר כל ספק טומאה, עדיין פסולה היא.

איתוביה רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש:

תניא: רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברזקא אומר: לול [חלל] קטן היה ברצפת העזרה, בין הכבש למזבח. והיה במערבו של הכבש, כדי שיהיה סמוך למקום עשיית חטאת העוף שהוא בקרן מערבית דרומית. לפי שלשם [לאותו] לול היו זורקין את

זרעו כלה שאסורים אף בטבל, יותר מגידולי דבר שזרעו כלה, שמתרין בטבל. וכל שכן תרומה, שאם גידוליה אסורים אף בדבר שזרעו כלה, ודאי שאף גידולי גידוליה אסורין בדבר שאין זרעו כלה. ושוב קשיא, למה אצטרך למיתני דשתילי תרומות אסורים באכילה לזרים?

אישתיקו אביי ורב חנינא, ולא השיבו לרבא בר מתנא.

אמרו ליה: האם מידי שמיעי לך בתירוץ הא קושיה.

אמר להו: הכי אמר רב ששת: הא דקתני "שתילי תרומות שנטמאו ושתלן, אסורין מלאכול", לאו למימרא דאסורים לזרים. דהא תנינא כבר, כאמור.

אלא מאי אסורין? — אסורין אף לכהנים!

ואף על פי שטהרו, ואין לאוסרם משום תרומה טמאה, הרי הם אסורים הואיל ואיפסילו להו בהיסח הדעת. דהא כתיב גבי תרומה "את משמרת תרומותי". וצריך לשמר את התרומה ולא להסיח את הדעת ממנה.

וכיון שנטמאו התרומות, הרי הוא מסיח דעתו מהן, ואינו משמרן. ואף דאיסור הטומאה נפקע כששותלן, אסורות משום היסח הדעת.

ומקשינן: הניחא למאן דאמר "היסח הדעת פסול הגוף הוי" — שפיר! דמשום מעלת קדשים ותרומה נתחדש בהם פסול זה. ולא משום חשש טומאה הוא.

שספק נטמאה אסור לטמאה בידיים. והלא מיד

6. ולפי זה קשיא על מה דאיתא לעיל, דתרומה

שנשפך הדם [ובלא זריקה אין נותר הבשר בהקטרה ובאכילה], או שפסולו **בבעלים**, כגון פסח שנטמאו בעליו ואין הוא ראוי לאוכלו – אף על פי שפסולים גמורים הם אלו, מיהו הואיל ואינם בבשר עצמו, אינם נשרפין, עד שתעובר צורתן בלינה. שעל ידי כך יפסלו בפסול הגוף דנותר. ואז הם **יוצאין לבית השריפה!**

אמר ליה ריש לקיש: האי תנא [דאמר שהיו זורקים את פסולי חטאת העוף ללול], **תנא דבי רבה בר אבון הוא. דאמר: אפילו בשר שנפסל בפיהול, שהוא פסול הגוף, טעון עיבור צורה!** (1)

תו **איתיביה רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש: תנן: נטמא או שנפסל הבשר של הקדשים, או בשר קדשי קדשים שיצא חוץ לקלעים ונפסל בכך** [שמחיצת קדשי קדשים היא חומת העזרה, והיינו "קלעים"], ועדיין הדם כשר לזריקה – **רבי אליעזר אומר: יזרוק את הדם על גבי המזבח.**

ורבי יהושע אומר: לא יזרוק את הדם! שאם אין הבשר ראוי להקטרה ולאכילה, הרי הוא כמו שאינו. ואין זורקים את הדם אלא אם כן ישנו לבשר.

ומודה רבי יהושע לרבי אליעזר, שאם זרק

פסולי חטאת העוף, עד שתעובר צורתן בלינה [שאחר שעובר עליהם לילה משתנה מראיתם]. ואחר כך, יהיו **יוצאין לבית השריפה.** לפי שאסור לשורפן קודם שתעבור צורתן, משום בזיון קדשים.

ומדקתני דטעונות עיבור צורה, בהכרח דלא איירי מחטאות עוף שנפסלו בפסול הגוף. שהרי קדשים שנפסלו בפסול הגוף, כגון טומאה או פיגול או נותר, נשרפים מיד, ואינם טעונים עיבור צורה. אלא ודאי מחטאות שנפסלו בפסול היסח הדעת איירי. (7)

ואסיק רבי יוחנן לקושייתו: **בשלמא אי אמרת "היסח הדעת פסול טומאה הוי"**, לכך אינו נשרף מיד. שהרי אין בו טומאה ודאית, אלא חשש טומאה בעלמא. **ומשום הכי בעי עיבור צורה,** כדי לפוסלו בלינה. שאם לא כן, **שמא יבוא אליהו ויטהרנה,** ונמצא ששרף בחינם. ויש בזה משום בזיון קדשים.

אלא אי אמרת "היסח הדעת פסול הגוף הוי", למה לי **עיבור צורה?** ישרפו מיד.

דהתנן: כל שפסולו של הקרבן הוא פסול ודאי בגופו של הבשר, ישרף מיד!

ואם אין פסולו בבשר אלא בדם, וכגון

מכיון שנזרקו ללול, שוב נפסלים בפסול היסח הדעת. ואי פסול הגוף הוי, ישרפו מיד. ולמה צריך להמתין בהם עד לבוקר. תוספות.

1. וצריך עיון, דאכתי תקשה הא דתניא "בדם ובבעלים תעובר צורתו". ולמה לא ישרף מיד משום היסח הדעת? והרי כל שנפסל, הרי הוא מסיח דעתו ממנו.

כשמסיח דעתו ממנו נפסלה, אף אם כלפי שמיא גליא דלא נטמאה. ולמה לא יהיה מותר לשורפה? תוספות.

7. וקשה, דלמא פסולי חטאת העוף, היינו חטאות שנפסל דמם או שמתו בעליהם. ומשום כן הם צריכים עיבור צורה. ויש לומר, דמכל מקום מקשה שפיר. שהרי

כל שעה פרק שני פסחים

קח א מיי' פיד מנ' ק"פ הלכה ג :
קח ב מיי' פיד מנ' פסול' המוקדשין הלכה לא :
קח ג מיי' פיד מנ' פסול' מונח ה' ו' :
קח ד ש' הלכה מ :
קח ה [ה מיי' פיד מנ' תרומה הלכה יח] :

ש"אם זרק הורגה . אף על גב דלחין לין מרלה על היולא רבי יוסע סבר זריקה מועלת ליולא כרבי עקיבא דריש מעילה (ד' ו:)

דלמור זריקה מועלת להוליא בשר מידי מעילה וכל שכן להרצאה דהא רבי אליעזר דלמור הכא זירוק קאמר התם להולאה ממעילה לא מהניא :
ונתן אלמא תלושין והא מחוברין נינהו . פירוש דונקן משמע דחשיב ליה תלושין והיינו לענין קבלת טומאה אף על פי שהן מחוברין והשתא מיייתי רחיה לחין השקה להקדש מן התורה וכן בתרומה נמי עבוד רבנן מעלה ופ"ה דמוק :

כוסמין
שמיע לכו הא דרבי שמעון בן לקיש משמיה דר' אושיעיא ימי החג שנממאו השיקין ואחר כך הקדישן מהורין הקדישין ואח"כ השיקין ממאיס מכדי וריעה נגיהו מה לי השיקין ואח"כ הקדישין מה לי הקדישין ואחר כך השיקין אלמא דאין וריעה להקדש הכא נמי אין וריעה לתרומה יתיב רב דימי וקאמר לה להא שמעתא אמר ליה אביי הקדישין בכלי קאמר אבל בפה לא עבוד רבנן מעלה או דילמא בפה נמי עבוד רבנן מעלה אמר ליה זו לא שמעתי כיוצא בה שמעתי דאמר ר' אבהו אמר רבי יוחנן ענבים שנממאו דרבן ואח"כ הקדישין מהורין הקדישין ואח"כ דרבן יוסף ענבים קאמרת הכא [ג] בענבים של תרומה עסקינן דקדושת פה דיידו כקדושת כלי דמאי אבל הגי דבעי כלי בפה לא עבוד רבנן מעלה דרבן ואפילו מובא ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן ענבים שנממאו דורבן פחות פחות מכביצה איבעית אימא הכא נמי פחות דנגעו בשני דהוה לחו שלישי [א] אמר רבא אף אנן נמי תנינא ונתן עליו מים היים אל כלי *שתהא חיותן בכלי ונתן אלמא תלושין נגיהו והא מחוברין נגיהו אלא

*כל שפסולו בגופו ישרף מיד בדם ובבעלים תעובר צורתן ויוצאין לבית השריפה א"ל האי תנא תנא דבי רבה בר אבוב הוא *דאמר אפילו פיגול מעון עיבור צורה *איתבייה נממאו או שנפסל הבשר או שיצא הדין לקלעים רבי אליעזר אומר יורוק רבי יהושע אומר בלא יורוק ומודה רבי יהושע שאם זרק הורצה מאי נפסל לאו בדיחוס הדעת אי אמרת בשלמא פסולי מומאה הוי היינו דמישבתח לה דמריצי ציץ אלא אי אמרת פסול הגוף הוי אמאי הורצה (ציץ) מאי נפסל נפסל בטובל יום אי הכי היינו ממא תרי גוויי ממא כי סליק רבין אמרה לשמעתייה קמיה דר' ירמיה *ואמר בכלאי מפשאי משום דיתבי בארעא דחשובא אמריתון שמעתתא דמחשבו לא שמיע לכו הא דרבי שמעון בן לקיש משמיה דר' אושיעיא ימי החג שנממאו השיקין ואחר כך הקדישין מהורין הקדישין ואח"כ השיקין ממאיס מכדי וריעה נגיהו מה לי השיקין ואח"כ הקדישין מה לי הקדישין ואחר כך השיקין אלמא דאין וריעה להקדש הכא נמי אין וריעה לתרומה יתיב רב דימי וקאמר לה להא שמעתא אמר ליה אביי הקדישין בכלי קאמר אבל בפה לא עבוד רבנן מעלה או דילמא בפה נמי עבוד רבנן מעלה אמר ליה זו לא שמעתי כיוצא בה שמעתי דאמר ר' אבהו אמר רבי יוחנן ענבים שנממאו דרבן ואח"כ הקדישין מהורין הקדישין ואח"כ דרבן יוסף ענבים קאמרת הכא [ג] בענבים של תרומה עסקינן דקדושת פה דיידו כקדושת כלי דמאי אבל הגי דבעי כלי בפה לא עבוד רבנן מעלה דרבן ואפילו מובא ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן ענבים שנממאו דורבן פחות פחות מכביצה איבעית אימא הכא נמי פחות דנגעו בשני דהוה לחו שלישי [א] אמר רבא אף אנן נמי תנינא ונתן עליו מים היים אל כלי *שתהא חיותן בכלי ונתן אלמא תלושין נגיהו והא מחוברין נגיהו אלא

כל שפסולו בגופו . פסול דלחי וצבצר עלמו ישרף מיד : דם . כגון נשפך הדם : וצבעלים . כגון נממאו צבעלים והפסח קיים ואין כאן מי שיחלנו דם אע"פ שפסול גמור הוא אפילו הכי הואיל ואינו צבצר עלמו בעי עיבור זורה : **תנא דבי רבה בר אבוב** . עיקר מילתא לא ידענא היכא וטעמא דמילתיה כביד לזין : **אפילו פיגול** . שפסול הגוף הוא מעון עיבור זורה והכא לא מני לשנויי דממאי לקמיה מאי פסולי תמאת העוף שנפסלו בטובל יום דהיינו טומאה זורה למה לי : **רבי אליעזר אומר יורוק** . את הדם ר' אליעזר לטעמיה דלמור כביד לזין דם אף תורה אור על פי שאין בשר : **רבי יוסע אומר**

לא יורוק . ר' יהושע לטעמיה דלמור אם לחין בשר לחין דם ויולא חוץ לקלעים בצבצר קדשי הקדשים קאמר שמחילה שלחן חומת עזרה כדכתיב בצולוה בצלר חלל מועד ואכלוה ואם יאלת נפסלה כדליפין כביד לזין מאל הקדש פנימה : **מאי נפסל לאו כסיסא דדעס** . בתמיה דכיון דתנא נממאו ויולא מאי פסול איכא תו אי נפסל בעצודת דם כגון במחשבת חוץ למקומו וחזן לזמנו לא קרי נפסל בשר שגרי אף הדם נפסל וצבה לא נימא ר' אליעזר יורוק : **אי אמרת בשלמא** פסול חשק טומאה הוא משום הכי מודה רבי יוסע שאם זרק הורגה לחפילו נממאו דלחי ודע"ג לטומאה פסול הגוף הוי מרלה לין ולכתלה לא יורוק דקח סבר ריטוי לין דביעבד הוא ויולא אע"ג דלא מהני ליה לין הורגה דביעבד דלע"ג דרבי יהושע בעי תרתי דין וצבצר מיהו הואיל ובצבצר בעין ופסול ויולא פסול מחמת דבר אחר הוא חשיבין ליה פסול חסרון מחילות דפרק קמא דתמנות בכוסו איכא לנימור דביעבד הורגה : **אלא אי סיסא דדעס פסול הגוף הוא** ויין נמי לא מרי עליה אמאי הורגה : **ה"ג אלא אי אמרת פסול הגוף הוי אמאי הורגה** . ולא גרסינן פסול הגוף מי קא מרי לין דהא פסול ויולא נמי לא מרי לין כדלמרינן דפרק קמא (ד' ו:) לא אינו נושא אלא קמא ומעמא ^{ממדי} **נפסל בטובל יום** . וטעמא משום לין : **אמרה קמיה דר' ירמיה** . הא דרב ששת לעיל דלמורין מלאכול משום היסח הדעת הוא : **שמעתתא**

דמחשבו . כשאין יודעין טעמו של דבר בודין מלכס טעם שאינו : **אמרה דמחשבו** . צבל עמוקה : **לא שמיע לכו כו'** . ומאלן יובלין ללמוד טעמה של משקה דלמורין מלאכול משום מעלה דאף על גב דמהניא זריעה לחולין עבוד רבנן מעלה דלא תהני לתרומה להעלות לה טהרה גמורה להיתר אפילו ומיהו מלממא טהרו דלהא לא עבוד מעלה : **מי הסו** . כגון של ניסוך המים דשבת שצדק החג הוי ממלאין ארוח מערב שבת וכשנממאו אין יובלין לילך ולמלאות מן השליות צבצת וטורה הוא למלאות מצור הגדול בגלגל והלך השיקין בלחמת המים בצבורה ומיס סלקא לחו השקה דו היא זריעתן משעברו עליהן מי המקוה ונעשה עשור וצטלו : **ואח"כ הקדישין** . שעדיין לא קדשו עליהן שם או לא קידשו בכלי שרת טהורין : **לין וריעה להקדש** . לטעור צדק דמעלה עמו בקדשים הכא נמי אין זריעה לתרומה דמעלה עמו : **לא שמעתי** . דרבי אושיעיא : **הקדישין בכלי שרת קאמרת** . לכיון דקדושין הן קדושת הגוף עבדינהו ליה רבנן מעלה אכל משום קדושת פה דמלאן בכלי חול לשם חג לא עבדי להו מעלה ומהניא להו השקה : **וו לא שמעתי** . בצמעלה זו דזריעה לא שמעתי אס צפה אס בכלי אכל בצמעלה אחרת שמעתי דאף בקדושת פה עבדוה רבנן ואיכא למילף מינה דהוא הדיון לכל מעלות שבקדוש : **דרכן ואמר כך הקדישין טהורין** . לנכסיה ור' יוחנן לטעמיה דלמור לעיל משקין מופקד פקידו ולא קבילי טומאה עם האוכל ולקמיה מפרש היי' דריין להו : **הקדישין ואח"כ דרכן עמאות** . קא ה"ד הקדישין יינו לנכסיהם : **עמאות** . דעבוד רבנן מעלה בקדשים דמיטמא משקה עם האוכל ולא חמרינן ביה משקין מופקד פקידו והא ענבים קדושת פה הן דלי נמי נתנן כליי אין כלי מקדשן דליון כלי שרת מקדשין אלא דבר הראוי לו כדליפין בשחיטת קדשים* גבי מוצא שלחמא כל הגוגע במוצא יקדש שומע אני זין ראוי זין שאינו ראוי לתלמוד לומר עולה וכלי שרת דמיהו דמוצא נפקא לן התם : **צבענים ואפילו טובא** . לעיל לטעמיה דלמור לעיל משקין מופקד פקידו ולא קבילי טומאה עם האוכל ולקמיה מפרש היי' דריין להו : **הקדישין ואח"כ דרכן מעלה** . ענבים צבצו דהוה לחו שלישי ענבים שנעשו על טהרה : תרומה משכחת בהו שלישי הלכך דרכן ואחר כך הקדישין שקרא להן שם תרומה טהורין ואפילו דרך הרבה יחד שהאוכל שלישי לא עשה למשקה כלום ומתחלה לא נממאו עם האוכל דקודם קריאת שם לא עבוד מעלה הקדישין לתרומה ואח"כ דרכן טמאין דמקריאת שם חלה המעלה עליהן ונעשה המשקין כאוכל הכל אחד : **אף און נמי תנינא** . דעבוד רבנן מעלה בקדשים ואפילו בקדושת פה : **שפסול חיותן כלי** . בצאורו כלי עלמו שהוא מקדש ד מן חקאת בצפרין לריין למלאותו מן המעין ולא ימלאם בכלי אחר ויערם לתוך זה וכסב ונתן דמשמע תלושין דמוטר למלאותו בכלי אחר ויערם לתוך זה אלא

רבנה בר נתנה דאמר ר' יוחנן ענבים שנממאו דרבן ואח"כ הקדישין מהורין הקדישין ואח"כ דרבן יוסף ענבים קאמרת הכא [ג] בענבים של תרומה עסקינן דקדושת פה דיידו כקדושת כלי דמאי אבל הגי דבעי כלי בפה לא עבוד רבנן מעלה דרבן ואפילו מובא ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן ענבים שנממאו דורבן פחות פחות מכביצה איבעית אימא הכא נמי פחות דנגעו בשני דהוה לחו שלישי [א] אמר רבא אף אנן נמי תנינא ונתן עליו מים היים אל כלי *שתהא חיותן בכלי ונתן אלמא תלושין נגיהו והא מחוברין נגיהו אלא

נתן

לקמן עג :
כ"ג :
ג"ז סס :
ממנות כ"ז :
לקמן ע"ז :
[בכחם קד'] :
ימא מ' :
זכמים ס :
ממנות כ"ג :
גליון :
השנים :
תוס' ד"ב וכו' :
ופ"ה דמוק' :
עיי' ב"ש פ"ט :
מ"ג דפרה :
לשיל' לג] :
סופה ע"ז :

הנחות מהר"ב
רשעבורג
[א] מברא אמר
רבה אף אמר
כ"ג וכו'
וי' :
דעל זס לא
שייך אף אמר
נמי מתיבא כיון
בלשן
הבנייתא אלא
התמא דש"ס
חמור א"ב
בשחורם א"ב
ע"ב חתתא כ' :
ובמ"ש א"ס
בגליון וי' :
כ"ג א"ב :
כ"ג א"ב :
מחלף ק' :
ניקובת רמ' :
תש"ב :

שנשפך הדם [ובלא זריקה אין נותר הבשר בהקטרה ובאכילה], או שפסולו **בבעלים**, כגון פסח שנטמאו בעליו ואין הוא ראוי לאוכלו – אף על פי שפסולים גמורים הם אלו, מיהו הואיל ואינם בבשר עצמו, אינם נשרפין, עד שתעובר צורתן בלינה. שעל ידי כך יפסלו בפסול הגוף דנותר. ואז הם **יוצאין לבית השריפה!**

אמר ליה ריש לקיש: האי תנא [דאמר שהיו זורקים את פסולי חטאת העוף ללול], **תנא דבי רבה בר אבוחה הוא. דאמר: אפילו בשר שנפסל בפיהול, שהוא פסול הגוף, טעון עיבור צורה** (1)!

תו **איתיביה רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש: תנן: נטמא או שנפסל הבשר של הקדשים, או בשר קדשי קדשים שיצא חוץ לקלעים ונפסל בכך** [שמחיצת קדשי קדשים היא חומת העזרה, והיינו "קלעים"], ועדיין הדם כשר לזריקה – **רבי אליעזר אומר: יזרוק את הדם על גבי המזבח.**

ורבי יהושע אומר: לא יזרוק את הדם! שאם אין הבשר ראוי להקטרה ולאכילה, הרי הוא כמו שאינו. ואין זורקים את הדם אלא אם כן ישנו לבשר.

ומודה רבי יהושע לרבי אליעזר, שאם זרק

פסולי חטאת העוף, עד שתעובר צורתן בלינה [שאחר שעובר עליהם לילה משתנה מראיתם]. ואחר כך, יהיו **יוצאין לבית השריפה.** לפי שאסור לשורפן קודם שתעבור צורתן, משום בזיון קדשים.

ומדקתני דטעונות עיבור צורה, בהכרח דלא איירי מחטאות עוף שנפסלו בפסול הגוף. שהרי קדשים שנפסלו בפסול הגוף, כגון טומאה או פיגול או נותר, נשרפים מיד, ואינם טעונים עיבור צורה. אלא ודאי מחטאות שנפסלו בפסול היסח הדעת איירי. (7)

ואסיק רבי יוחנן לקושייתו: **בשלמא אי אמרת "היסח הדעת פסול טומאה הוי"**, לכך אינו נשרף מיד. שהרי אין בו טומאה ודאית, אלא חשש טומאה בעלמא. **ומשום הכי בעי עיבור צורה,** כדי לפוסלו בלינה. שאם לא כן, **שמא יבוא אליהו ויטהרנה,** ונמצא ששרף בחינם. ויש בזה משום בזיון קדשים.

אלא אי אמרת "היסח הדעת פסול הגוף הוי", למה לי **עיבור צורה?** ישרפו מיד.

דהתנן: כל שפסולו של הקרבן הוא פסול ודאי בגופו של הבשר, ישרף מיד!

ואם אין פסולו בבשר אלא בדם, וכגון

מכיון שנזרקו ללול, שוב נפסלים בפסול היסח הדעת. ואי פסול הגוף הוי, ישרפו מיד. ולמה צריך להמתין בהם עד לבוקר. תוספות.

1. וצריך עיון, דאכתי תקשה הא דתניא "בדם ובבעלים תעובר צורתו". ולמה לא ישרף מיד משום היסח הדעת? והרי כל שנפסל, הרי הוא מסיח דעתו ממנו.

כשמסיח דעתו ממנו נפסלה, אף אם כלפי שמיא גליא דלא נטמאה. ולמה לא יהיה מותר לשורפה? תוספות.

7. וקשה, דלמא פסולי חטאת העוף, היינו חטאות שנפסל דמם או שמתו בעליהם. ומשום כן הם צריכים עיבור צורה. ויש לומר, דמכל מקום מקשה שפיר. שהרי

ומשנינן: לא מפסול היסח הדעת איירי. אלא מאי נפסל? — נפסל במגע טבול יום⁽³⁾! שטבול יום פוסל את הקדשים.

ותמהינן: אי הכי, היינו פסול "טמא", וכבר קתני "נטמא".

ומשנינן: תרי גרוני "טמא" קתני. נטמא בטומאה גמורה, ונטמא בטבול יום.

כי סליק רבין מבבל לארץ ישראל, אמרה להא שמעתייה דרב ששת [דגידולי תרומה אסורים משום היסח הדעת], קמיה דרבי ירמיה.

ואמר רבי ירמיה: הני בבלאי, טפשיאי הם. ומשום דיתבי בארעא דחשוכא [שבבל חשוכה, לפי שהיא עמוקה], אמריתון שמעתתא דמחשכו!

וכי לא שמיע לבו, הא דאמר רבי שמעון בן לקיש משמיה דרבי אושעיא: מי החג [שהוכנו לצורך נסוך המים] שנטמאו, ואי אפשר לשאוב מים אחרים במקומם [כגון שנטמאו בשבת שבתוך החג. שאי אפשר לילך בשבת ולשאוב מהשילוח, אלא מערב שבת היו מביאין אותן] — אפשר לטהרם על ידי השקה באמת המים שבעזרה. שבכך

את הדם כשנטמא הבשר, בדיעבד הורצה הקרבן לבעליו. ואין צריך להביא אחר תחתיו! ובסמוך יבואר טעמיה.

קתני מיהת, "נטמא או נפסל". דמשמע פסול אחר חוץ מפסול טומאה. מאי "נפסל"? מאי לאו, נפסל בהיסח הדעת?

אי אמרת בשלמא, "היסח הדעת פסול טומאה הוי", משום הכי מודה רבי יהושע שהורצה בדיעבד. דהא היינו דמשכחת לה, דמרצי ציץ אף על טומאה ודאית. וכיון שמרצה הציץ על טומאת הבשר, שפיר חשיב כישנו לבשר. ומיהו לכתחלה לא יזרוק. משום דקסבר, אין הציץ מרצה אלא בדיעבד.

והא דמכשיר רבי אליעזר בדיעבד אם נפסל הבשר ב"יוצא", אינו משום ריצוי ציץ. שהרי אינו מרצה אלא על עוון טומאה. אלא דבפסול "יוצא" עדיין נחשב הבשר קיים, לענין דיעבד. לפי שאין פסולו מחמת עצמו, אלא מחמת חסרון מחיצת העזרה סביב הבשר. ופסול מחמת דבר אחר מיקרי⁽²⁾.

אלא אי אמרת, "היסח הדעת פסול הגוף הוי", אמאי הורצה הדם בדיעבד, כשנפסל הבשר בפסול זה? והרי אין הציץ מרצה אלא על עוון הטומאה, כמבואר בפרק קמא.

לבשר היוצא, להתירו מידי מעילה.

3. וקשיא, הא כיון שנפסלו בטבול יום, ממילא אסח דעתיה מיניה. ואי פסול הגוף הוי, איך מהני תו ריצוי ציץ.

ויש ליישב, דכיון דהיסח דעת זה בא מן הטומאה, ומהני ריצוי ציץ על הטומאה עצמה, ממילא מהני נמי להיסח הדעת. מהרש"א.

וצריך לומר, דסבירא לה לגמרא, דאף אחר שנפסל משום דם או בעלים, צריך עדיין שמירה מטומאה [שהרי גוף הבשר עדיין כשר, אלא שאין לו דם שיתירן]. ודוקא בזריקה ללול כתבו התוספות דחשיב היסח הדעת. שפת אמת.

2. רש"י. ותוספות כתבו, דביוצא חשיב כ"יש בשר" בדיעבד, משום שהזריקה מועלת אף

הם נעשים חיבור למקוה(4). ומי מקוה אינם בני טומאה.

מיהו, דוקא אם נטמאו כשעדיין לא נתקדשו בקדושת הגוף [על ידי נתינתם בכלי שרת. או שקרא עליהם שם הקדש], והשיקן, ואחר כך הקדישן, הרי הם טהורין.

אבל אם הקדישן, ואחר כך נטמאו, ואחר כך השיקן, תו לא מהני להו השקה, והם טמאים!

וקאמר רבי ירמיה: מכדי השקת המים באמה שבעזרה, כזריעה בקרקע היא, וכמחוברים נינהו. ואם כן, מזה לי אם השיקן ואחר כך הקדישן, דטהורים, ומזה לי הקדישן ואחר כך השיקן, דטמאים? והלא משנורעו המים בקרקע, שוב אינם מקבלים טומאה.

ומסיק רבי ירמיה: אלמא, אין זריעה להקדש! דמעלה עשו בהקדש, והחמירו במי קדשים, שלא תפרח טומאתם על ידי זריעתם בקרקע.

אם כן, הכא בשתילי תרומה טמאה, נמי החמירו בה. ואמרו, אין זריעה מועלת לתרומה, להתיירה מאיסור אכילתה בטומאה, על אף שמעיקר הדין בטלה ממנה תורת אוכל.

יטיב רב דימי וקאמר לה להא שמעתא.

אמר ליה אביי: האם מה שהחמירו בקדשים שלא תועיל בהם זריעה לטהרם מטומאתם, דוקא בהקדישן על ידי נתינתם בכלי שרת קאמר. אבל אם הקדישן בפה וקרא עליהם שם הקדש, ועדיין לא נתנם בתוך כלי שרת, לא עביד להו רבנן מעלה זו? לפי שאינם מתקדשים בקדושת פה, אלא בקדושת דמים. ואין בהם קדושת הגוף עד שינתנו בכלי שרת.

או דלמא, אף אם הקדישן בפה בלבד, נמי עבוד בהו רבנן מעלה זו.

אמר ליה רב דימי: שאלה זו, לא שמעתי את פתרונה. אבל בשאלה אחרת שהיא כיוצא בה, שמעתי תשובה.

דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: ענבים שננטמאו — אם דרכן, המשקין היוצאים מהם טהורים! ואין הענבים מטמאים אותם במגעם. ולקמן יתבאר.

וכן הוא בחולין. אבל לא בהקדש. לפיכך, אם דרכן ואחר כך הקדישן למשקין, הרי הם טהורין! שהרי בזמן מגעם בענבים, היו עדיין חולין.

שננטמאו, וכבר לא שייך בהו תוספת בפסול הטומאה, שוב אין נוהג בהם פסול היסח הדעת. קהלות יעקב.

4. וצריך עיון, אמאי מהני השקה? הלא אף זריעת שתילים טמאים אינה מטהרתם, אלא כשהשרישו. ובלאו הכי אינם נעשים מחוברים. ולמה במים אמרינן דחשיבי מחוברים בהשקה

ותירוצו צריך ביאור. דהא אין הטומאה אלא היכי תימצא להיסח הדעת. והוא פסול בפני עצמו, ואין לו קשר לפסול טומאה.

ואפשר, דאף פסול היסח הדעת אינו אלא משום שמטיח דעתו לשומרו מן הטומאה. ודבר שאין שייך בו טומאה, אף פסול היסח הדעת לא שייך בו [וכן איתא באחיעזר, יורה דעה סימן א]. שהרי אין ממה לשומרו. ולפיכך, קדשים

רבנן מעלה. אבל הני קדשים, דבעי כלי שרת כדי להתקדש בקדושת הגוף, דלמא בקדושת פה גרידא לא עבוד רבנן מעלה.

והדריןן לפרש דברי רבי יוחנן, דאמר: דרכן ואחר כך הקדישן — טהורים!

והוינן בה: וכי "דרכן" ואפילו טובא [הרבה יחד], נמי טהורין המשקין? אם כן קשיא. ומי אמר רבי יוחנן הכי? והאמר רבי יוחנן: ענבים שנשמאו, דורכין פחות פחות מכביצה, ודוקא בכהאי גוונא הם טהורים. לפי שאין האוכל מטמא אחרים בפחות מכביצה. אבל אם דרכן הרבה יחד, נטמאים המשקין ביציאתם, מחמת מגעם בענבים.

ומשנינן: אי בעית אימא, הכא נמי קאמר. דאם דרכן בפחות מכביצה ואחר כך הקדישן, טהורין.

ואיבעית אימא: לעולם, אף אם דרכן הרבה יחד מטהר רבי יוחנן. אלא התם דמצריך לדורך בפחות מכביצה, איירי בענבים דנגעו להו בראשון לטומאה. דהוה להו אינהו [הענבים], שני לטומאה. לפיכך הם מטמאים את המשקין הנוגעין בהם ביציאתם. שהמשקין נטמאים אף על ידי שני לטומאה, ונעשים מחמתו ראשון לטומאה. כדקיימא

אבל אם הקדישן לענבים ואחר כך דרכן, אף אם דרכן בפחות מביצה, הרי המשקין טמאין! ואף זו היא מעלה בקדשים. ואף שהמשקין מיפקד פקידי בפרי, ואינם חיבור לו, החמירו בהם לומר שהמשקין נטמאים יחד עם הפרי בעודם בתוכו, על אף דמן הדין אין הם חיבור עמו כגוף אחד⁽⁵⁾.

וקא סליק אדעתיה דרב דימי, דבמקדיש את היין לנסכים איירי. ולכן הוכיח ואמר: והא ענבים, דקדושים בקדושת פה נינהו. שהרי אף אם ינתנו בכלי שרת לא יתקדשו בקדושת הגוף. לפי שהם עצמן אינם קרבים, ואינם ראויים להנתן בכלי שרת. וקיימא לן, "אין כלי שרת מקדש אלא דבר הראוי לו". ואפילו הכי עבוד בהו בענבי ההקדש רבנן מעלה זו, שהמשקין שבהם נטמאים יחד עם. אלמא, מעלת קדשים נוהגת אף בהקדש פה בלבד.

אמר רב יוסף: מענבים קא אמרת להוכיח כן? הא לא מוכח מידי. משום דהכא, בענבים של תרומה עסקינן, ולא בקדשים. שאף בתרומה עשו מעלה זו, כמו שעשו בקדשים. ושאי ענבי תרומה, משום דקדושת פה דידהו, בקדושת כלי שרת של קדשים דמיא. שהרי על ידי פה חלה לגמרי קדושת הגוף של תרומה. הלכך עבוד בהו

בעלמא.

ואין לומר דהיינו משום שאף הם מקבלים דין מקוה. דלא כן הוא. שהרי להיעשות מקוה, צריכים הם חיבור כרוחב שפופרת הנוד. ואילו לטהרם מטומאתם, סגי בהשקה דטופח על מנת להטפיח. קובץ שיעורים. וצריך לומר, דזרעים לא נחשבים לחיבור בקרקע בלא השרשה. דכמאן דמנח בכדא דמי.

אבל מים מתחברים למי מקוה בהשקה בלבד. קהלות יעקב.

5. ומעתה שוב אין אנו צריכים שינויא דלעיל [לג ב], דתרומת תותים ורמונים לא חזיא למידי, משום תקלה. אלא דבהקדישן ולבסוף דרכן, החמירו חכמים שיטמאו המשקים עם הפרי, אף דמיפקד פקידי. מהרש"א.

לן "כל הפוסל את התרומה מטמא את המשקין להיות תחלה". והשני מטמא את התרומה. ולכך הוא עושה את המשקה ראשון לטומאה.

אבל **הכא**, איירי בענבים **דנגעו בשני** לטומאה, דהו להו שלישי לטומאה. לפיכך אין הם מטמאים את המשקין היוצאים. שאין שלישי מטמא את המשקין. שהרי אף אינו פוסל את התרומה.

אמר רבא: אף אנן נמי תנינא, דעבוד רבנן מעלה בקדשים, ואף בהקדש פה. דתניא: כתיב במי חטאת "ונתן עליו מים חיים אל כלי". ודרשינן, שתהא חיותן של מים בכלי. שצריך שיתמלאו המים מן המעין, באותו כלי שלבסוף נותנים בו את אפר הפרה. ולא ישאבם בכלי אחר, ואחר כך יערם לכלי שנותן בו את אפר הפרה.

והוינן בה: הא כתיב "ונתן עליו מים חיים". דמשמע, שלא בעינן שיתמלא הכלי מן המעין מאליו, אלא מהני אף אם נוטלים מים מן המעין ונותנים בו. **אלמא** מי חטאת כשרים, אף כשתלושין נינהו⁽⁶⁾! ואמאי אין לערות מכלי לכלי?

אלא מעלה בעלמא הוא דעשו חכמים במי חטאת, שתהא חיותן בכלי. ואין זה מן התורה. ולא דרשה גמורה היא, אלא אסמכתא בעלמא.

ו**הכא נמי** גבי שתילים טמאים שנזרעו, **מעלה** היא בתרומה, שאין הזריעה מטהרתם.

אמר רב שימי בר אשי: אף אנן נמי תנינא,

דמעלה יש בקדשים אף מן התורה. דתנן: טמא שטבל ועלה מטומאתו, **אוכל במעשר** שני מיד! אבל עדיין אינו אוכל בתרומה. דעד הלילה הוא קרוי "טבול יום". וילפינן ליה מיולדת בתוך ימי טהרתה, שאינה אוכלת בתרומה. וכן פוסלת את התרומה במגעה. כדכתיב "בכל קודש לא תגע". ואף היא כטבולת יום ארוך דמיה.

משחעריב שמשו [ברדת הלילה] הרי הוא **אוכל** אף בתרומה!

ודייקין: **בתרומה, אין** [אוכל]. ואף טמא שחייב כפרה, כגון זב ויולדת, אוכל בהערב השמש.

אבל **בקדשים לא** אוכל אף בלילה, עד שיביא את קרבנותיו.

ואמאי? והרי טהור הוא אף קודם הבאת קרבנותיו. **אלא מעלה** עשתה התורה בקדשים שמחוסר כפורים אינו אוכל בס. **והכא נמי** בתרומה טמאה שנזרעה, עשו חכמים **מעלה** ואסרוה באכילה.

אמר רב אשי: אף אנן נמי תנינא, דמעלה עשתה תורה בקדשים. דתניא: כתיב בקדשים, "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף, **והבשר** כל טהור יאכל בשר". ודרשינן מו"ו יתירא ד"והבשר", **לרבות עצים ולבונה** של קדשים! שאף הם מקבלים טומאת אוכלין.

והוינן בה: וכי **עצים ולבונה בני איטמווי** נינהו? והא אין בהם תורת אוכל.

ל-ה א

6. רש"י. ותוספות כתבו על פירושו, דדחוק הוא. ופירושו, דכשהמים בתוך הכלי ועדיין הכלי